

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 1

20 Kasım 2012 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.00

BAŞKAN: Nimet BAŞ (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Mehmet Naci BOSTANCI (Amasya)

SÖZCÜ: İdris ŞAHİN (Çankırı)

KÂTİP: Cengiz YAVİLİOĞLU (Erzurum)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli milletvekillerimiz, toplantı yeter sayımız vardır.

Raporların geneli üzerinde değerlendirme yapmak üzere toplantıyı açıyorum.

Toplantımızın raporların değerlendirilmesi bölümüne, 28 Şubat, sondan başlayıp geriye doğru gidecek şekilde, 12 Eylül, 1960'a kadar ve 71'e kadar gideceğiz.

28 Şubat sunumuyla başlayalım -hazır olan sunum bu olduğu için yani öyle bir tarih, takvim belirlemesi olduğu için değil- bu sunumdan sonra da üzerinde, bu raporda olması gereken içerikler kısmı ve sunum dışında önerilerinizi almaya ve bu konuda tartışmaya açacağım konuyu.

Buyurun arkadaşlar.

KOMİSYON UZMANI MURAD CİNOĞLU – Sayın Başkanım, raporumuzu on bölüm altında inceledik.

İlk bölümde dünyada ve Türkiye'de "millî güvenlik" kavramının ortaya çıkışından başladık. Dünyada "millî güvenlik" kavramı ne zaman, ne şekilde ortaya çıktı, bunu inceledik. Baktığımızda, ilk önce kavramın Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıktığını gördük. Daha sonra bu kavramın 1950'li yıllardan itibaren Türkiye'ye de girdiğini tespit ettik.

Bu bölümde, Başkanım, TSK'nın ilgili mevzuatını ele aldık. 211 sayılı İç Hizmet Kanunu'ndan başlamak üzere, daha sonra yönetmeliği –İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliği- daha sonra da Millî Güvenlik Kurulunun Genel Sekreterliğinin ve Millî Güvenlik Kurulunun mevzuatını kanunlarla birlikte inceledik. Daha sonra Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği tarafından icra edilen faaliyetler kapsamında millî güvenlik siyaseti belgelerinde ne olduğuna baktık basına yansıdığı kadarıyla. Daha sonra da Genel Sekreterliğin bu alanda icrai faaliyetleri nelerdi, neler yapıldığı geçmişte, bunlara baktık.

Baktığımızda, 28 Şubat döneminde göze çarpan ilk mevzuatlardan birisinin Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği olduğunu gördük. 9 Ocak 97 tarihli

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 2

yönetmelikte kriz merkezleri kurulmasına dair hususlar vardı. Bunları raporumuza koyduk. Bu yönetmelik daha sonra 2011 yılında yürürlükten kaldırılmış ama 28 Şubat döneminde gündeme gelen bir yönetmelik.

Daha sonra MGK Genel Sekreterliği tarafından o dönemde var olan psikolojik harekâta ilişkin görevler ve yetkiler ile buna dayanılarak yapılan faaliyetleri bize intikal eden bilgi ve belgeler çerçevesinde inceledik. “Psikolojik harekât” kavramının ne olduğunu ve bu faaliyetlere ilişkin bazı örnekleri raporumuza koyduk.

En sonunda da, Başkanım, 90’lı, 2000’li yıllarda MGK mevzuatında yapılan değişikliklerle psikolojik harekât görevinin yürürlükten kaldırıldığını tespit ettik. Bunu da raporumuza ekledik.

Bu bölümün son alt başlığı altında ise Türkiye’deki askerî eğitimle ilgili konulara yer vermeyi düşündük. Şöyle ki Komisyonumuza gelen birçok gazeteci ve aydın, bilim adamı Türkiye’de darbelerin yok edilmesi için öncelikle eğitimin önemli olduğunu, özellikle de askerî eğitimin, askerî okullarda verilen askerî eğitimin dikkate alınması, incelenmesi gerektiğini belirtmişlerdi. O yüzden bu konuda neler olduğunu şöyle kabaca raporumuza koymayı uygun gördük.

2’nci bölümde ise asıl bizim görev alanımıza giren, 90’lı yıllardan itibaren Türkiye’deki siyasi gelişmeleri özetlemeye çalıştık. İlk başlık altında, 91 genel seçimlerinden itibaren bu sürecin başladığını, başlatılabileceğini tespit ederek 91 genel seçimleri sonuçlarıyla Türkiye’deki siyasi durumu özetlemeye çalıştık. Bu dönemde meydana gelen faili meçhul olayları, Özal’ın ölümü, ardından Demirel’in 9’uncu Cumhurbaşkanı olarak seçilmesi, daha sonra terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler, Sivas olayları, Başbağlar katliamı, 94 ve 95 yıllarındaki önemli gelişmeleri, en son da Aralık 95’te Refah Partisinin birinci parti olarak Parlamenteoya girdiği seçim sonuçlarını ele aldık ve daha sonra da Anayol Hükûmetinin, koalisyon hükûmetinin kuruluşuyla bu bölümü sona erdirdik.

3’üncü bölümde ise Refah-Yol Hükûmeti dönemine başladık, 96 ve 97 yıllarına girdik. Bu bölümde Refah-Yol Hükûmetinin kuruluşu, Erbakan’ın bürokrasi ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkileri, Refah-Yol Hükûmeti döneminde önemli siyasi ve sosyal olaylar, kamuoyunda irtica algısını oluşturan çeşitli olaylardan bahsettik. Bu bağlamda Refah Partili belediyelerin ve milletvekillerinin eylem ve söylemlerinden örnekler verdik. Sincan’da tankların geçişi olayına değindik ve bu süreçte sivil toplumun ve sendikaların yaptığı eylemleri, toplumsal olayları inceledik. Daha sonra tarikat mensuplarına verilen iftar yemeği

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış. Sayfa: 3

olayını değerlendirdik ve en sonunda Refah-Yol Hükûmetinin dış politikası bağlamında o dönemde Erbakan'ın yaptığı yurt dışı ziyaretlerde bu ziyaretlere yönelik Parlamentodaki tepkiler bu başlık altında özetlenmeye çalışıldı.

4'üncü bölümde ise 28 Şubat sürecinde medyanın rolünü anlamaya çalıştık. Burada da gazetecilik mesleği ve toplumsal rolünden başlayarak Basın Kanunu ve basın-yayın organlarının Refah-Yol'a bakışını kısaca anlattık. Bu dönemde yapılan habercilik örneklerinden bahsettik. Medya-iktidar ilişkileri ve ekonomik beklentilere değindik ve bu dönemde ceza alan bazı gazeteciler olduğunu görerek bu konudaki tespitlerimizi raporumuza koyduk.

5'inci bölümde ise 28 Şubat 97 tarihinde MGK toplantı sürecini ayrı bir başlık altında inceledik. Bu dönemde Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği bünyesinde bir çalışma grubu kurulduğunu, bu çalışma grubuna çeşitli kurumlardan, üniversitelerden yazılar geldiğini, intikal ettiğini gördük. Bu yazı ve brifinglere ilişkin örnekleri raporumuza koyduk. Bu kapsamda MİT tarafından Cumhurbaşkanı Demirel'e verilen "irticai faaliyetler" konulu bir brifingi özetleyerek koyduk. Daha sonra 17 Ocak 97 tarihli, yine Genelkurmay tarafından verilen, Demirel'e Genelkurmay Karargâhında verilmiş olan brifingin özetini koyduk. Daha sonra bu brifinge ilişkin Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği bünyesinde yapılan çalışmaları, incelemeleri değerlendirdik ve özetledik. Benzer şekilde MİT'in de 30 Ocak tarihinde TSK'dan ihraç edilen subay ve astsubaylara ilişkin bir raporu olduğunu görerek bu raporu da özetledik.

1 Şubat tarihinde yine dönemin MİT Müsteşarı Sönmez Köksal'ın yaptığı bir görüşmeye dair tutanak olduğunu gördük. Bu tutanağın Cumhurbaşkanı Demirel'e olduğu gibi aktarıldığını tespit ederek bu tutanağı da önemli olması hasebiyle raporumuza ekledik. Yine, Millî İstihbarat Teşkilatının irticai tehditle ilgili bir başka raporunu ve bu rapor kapsamında yürütülen faaliyetleri de bu bölümün altına koyduk. Bu bölümde, konumuzu ilgilendirdiği için en önemli gördüğümüz 406 sayılı MGK Kararı'nın orijinalini, bu toplantıya ilişkin resmî süreci, toplantının gündemi, cereyan tarzı, MGK basın bildirisi, karar metni ve kararın ekini oluşturan 18 tedbirden oluşan Ek-A metnini, bildiriye de buraya koyduk.

Daha sonra, Tansu Çiller'in bu MGK Kararı'na ilişkin bazı değişiklik önerileri olduğunu görerek, bize intikal eden belgeler çerçevesinde, bu önerilerin de ne olduğunu raporumuza ekledik.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 4

Raporumuzda gördüğümüz kadarıyla gizli olan bir MGK Kararı'nın basına açıklanmasında herhangi bir MGK kararı olmadığını tespit ederek bu basın açıklama mevzusundaki değerlendirmelerimizi ifade ettik. Daha sonra Erbakan'ın bu kararları toplantıdan beş gün sonra imzaladığını, kararları imzalamamak için çeşitli girişimlerde bulunduğunu görerek bu konudaki yapılan girişimleri, bu süreci ele aldık. Toplantıda alınan 406 sayılı Karar'dan sonra sivil toplumun tepkilerini, dış basındaki tepkileri kısaca raporumuza ekledik. Toplantıdan daha sonra, bitiminde 31 Mart 97 tarihli MGK toplantısındaki gelişmeleri, Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından 7 Mart 97 tarihinde Cumhurbaşkanı Demirel'e verilen "İmam Hatip Okulları" başlıklı bir raporu, Millî Güvenlik Kurulunun 30 Mart 97 tarihli toplantısında alınan kararları, yine Erdoğan Teziç ve Necmi Yüzbaşıoğlu tarafından yapılan din ve vicdan özgürlüğü hakkındaki bir hukuki mütalaanın Demirel'e, Cumhurbaşkanlığı makamına gönderildiğini tespit ederek bu raporu da koyduk.

Yine bu dönemde meydana gelen önemli olaylar olarak gördüğümüz Başbakan Erbakan'a yapılan hakaret, onbaşı Kadir Sarumsak olayı olarak kamuoyunda bilinen olayın Cumhurbaşkanı Demirel'e de intikal ettiğini görerek bu Genelkurmay tarafından Cumhurbaşkanlığı makamına gönderilen mektubu, daha sonra yine bu dönemde Genelkurmay tarafından nisan ayından itibaren basın mensuplarına, üniversite rektörlerine, yargı mensuplarına verilen irticai brifingler hakkındaki özet bilgileri de bu bölüme ekledik. Son olarak da Refah Partisinin kapatılma davası, Başbakan Erbakan'ın istifası ve Anasol-D Hükûmeti ve Anasol-D Hükûmeti döneminde meydana gelen önemli olaylar, bu bağlamda, Süleyman Demirel'e sunulan irticai faaliyetler konulu yine brifingler olduğunu görerek bunları da koyduk. "İslami Sermaye" başlıklı özel bir brifing olduğunu gördük. "İrtica ne durumda?" başlıklı 17 Mart 98 tarihli bir başka brifing olduğunu tespit ettik, bu bölüme ekledik.

Son olarak da Anasol-D Hükûmetinin 20 Mart 98 tarihinde verilen bir Genelkurmay muhtırası, bildirisi olduğunu görerek, bu bildirinin de önemli olması hasebiyle buraya, bu bölüme ekledik.

Daha sonra "406 sayılı Karar'ın uygulamaları" başlığı altında Refah-Yol Hükûmeti döneminde ve Anasol-D Hükûmeti döneminde çıkarılan genelge ve direktifleri özetleyerek koyduk.

7'nci Bölümde ise Türk Silahlı Kuvvetlerindeki bu sürecin, MGK Kararı, TSK ve diğer kamu kurumlarındaki yansımaları neler olmuştur diyerek İçişleri Bakanlığı, TSK'da yapılan

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 5

işlemleri, YAŞ kararıyla atanan subay ve astsubayları, İçişleri Bakanlığında, Emniyet Genel Müdürlüğünde yapılan faaliyetleri, basın-yayın kuruluşlarında yapılan baskıları, Diyanet İşleri Başkanlığında yürütülen çalışmaları, RTÜK Başkanlığında yapılan çalışmaları ve Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesindeki vakıflara yönelik çeşitli uygulamaları değerlendirerek bu bölüme koyduk.

Daha sonra Sekiz Yıllık Kesintisiz Eğitim Kanunu ve kararlarıyla ilgili olayları aktardık ve Millî Eğitim Şûrası'nda sekiz yıllık eğitimle ilgili çıkarılan kararı, irticanın yeni simgesi olarak gördüğümüz için buraya da ekledik.

8'inci bölümde ise brifinglerin genel felsefesi, "28 Şubat sürecinin hukuksal, yargısal boyutu" başlığı altında, 28 Şubat sürecindeki brifinglerin genel felsefesi, kararların analizi, bu dönemde kullanılan araçlar, BÇG (Batı Çalışma Grubu) bünyesinde yürütülen faaliyetler, 28 Şubat sürecindeki MGK kararları çerçevesindeki siyasi parti kapatma davaları, bu bağlamda Refah Partisine yönelik iddianame ve iddianameye ilişkin bilgiler, bu iddianameyle brifingler arasındaki ilişki, Refah Partisinin kapatılma sürecinde Genelkurmay Başkanına verilen brifing ve etkisi, Fazilet Partisinin kapatılma davası, yargıyı etkileme sürecinin örnekleri, Sivas davası -bu dönemde yürütülen bazı örnek davaları koyduk- Başbağlar davası, Şükrü Karatepe davası, yargıya verilen brifingler, yargıya verilen talimatlar, emir ve baskılara örnek olabileceği düşüncesiyle Recep Tayyip Erdoğan'ın davası, Onbaşı Kadir Sarumsak'ın davası, Nazlı Ilıcak davası, yargıya tehdit, irtica soruşturması, yargıda niyet okuma dönemi, Anayasa yargısı, Anayasa Mahkemesinin tutumu, Refah Partisini kapatma davası, Fazilet Partisini kapatma davası, üçlü çete kararı, Recep Tayyip Erdoğan'a siyasi yasak kararı ve bu dönemde idari mahkemelerde çeşitli davalar, başörtüsü davaları, İstanbul idare mahkemelerinde verilen kararlar, Edirne İdare Mahkemesi, Samsun İdare Mahkemesi, Bursa İdare Mahkemesi, idari yargı, Danıştayın tutumu, eğitimde katsayı davası, adli yargının tutumu, Başbağlar davası, Salih Mirzabeyoğlu davası, "askerî yargının tutumu" başlığı altında Yaşar Kaplan ve Bülent Orakoğlu davası incelendi.

9'uncu bölümde ise "27 Nisan e-bildirisi" başlığı altında bu dönemde meydana gelen olaylar, "27 Nisan Meclis Hükûmetinin bildiriye cevabı", "bildiri sonrası tepkiler", "Anayasa Mahkemesinin 367 kararı", "erken seçim kararı", "Anayasa değişikliği", "22 Temmuz 2007 genel seçimlerinin sonuçları", "Cumhurbaşkanlığı seçimleri", "27 Nisan bildirisinin asker-sivil ilişkileri bakımından değerlendirilmesi" başlıkları altında incelendi.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 6

10'uncu ve son bölümde ise “darbelerin ve 28 Şubat sürecinde ekonomik krizin analizi” başlığı altında bu dönem, “28 Şubatın ekonomiye etkileri”, “faiz oranlarının yükselmesi”, “ekonomik büyümenin istikrarsızlaşması”, “yabancı sermaye girişinin azalması”, “finansal sektördeki deformasyon”, “Anadolu sermayesinin gelişmesinin engellenmesi”, “beşerî kaynakların üretkenliğinin ve gelişmesinin engellenmesi”, “OYAK’ın ekonomik gücündeki artış”, “2001 krizinin altyapısı”, “krizin makroekonomik değişkenlere etkisi”, “2001 krizinin kamu maliyesi ve dış dengeye etkileri” başlığı altında incelendi Başkanım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Bu başlıklar üzerinde var mı söz talebi?

Şimdi, şöyle bir durum var: Herhâlde içeriğini tam olarak okumak ve onun üzerinde değerlendirmek gibi bir şey de olabilir ama genel olarak, sunuşta ortaya çıkan, neleri değerlendirdik ve hani, neler eklenmesi gerekir bu başlıklara diye önerileriniz varsa o konuda söz talebi...

İdris Bey, buyurun lütfen.

İDRİS BAL (Kütahya) – Ben aslında hem bu rapor için hem diğer raporlar için genel kabul edilebilecek kısa bir şeyler söylemek istiyorum müsaadenizle.

BAŞKAN – Yazılı önerilerinizle ilgili, değil mi? Ulaştırdığınız değil mi? Ayrıca...

İDRİS BAL (Kütahya) – Yazılı değil, şu anda söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Anladım, buyurun.

İDRİS BAL (Kütahya) – Öncelikle biz rapor mu hazırlıyoruz, yoksa böyle akademik dünyaya katkısı olsun, araştırmacılara katkısı olsun diye kitap formatında bir şey mi hazırlıyoruz? Burada böyle bir sıkıntı ya da bir karar vermemiz gerektiğini düşünüyorum ben. Zira, şu andaki hesaba göre herhâlde 1.500 sayfa civarında bir şey olacak yani bu. Benim şahsi kanaatim o ki bu çok fazla. Ya da şöyle bir şey olabilir: Bu, gözden geçirildikten sonra böyle kalabilir ama en azından elli altmış sayfa olacak özeti çıkartılması ve bu özetteyse somut önerilerin olması gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Onu yapacağız.

İDRİS BAL (Kütahya) – Bu aynen yine böyle kalabilir ama o özet bence medya tarafından, karar vericiler tarafından dikkate alınacaktır.

BAŞKAN – Tabii ki öyle yapacağız, kısa bir özet.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 7

İDRİS BAL (Kütahya) – Bunun ötesinde, bir de, gerek yazılı olarak gerekse İnternet ortamında, elektronik ortamda mülakatlar, diğer belgeler kalıcı bir şekilde yer alabilir.

BAŞKAN – O yayınlanıyor zaten Meclis Başkanlığı tarafından.

İDRİS BAL (Kütahya) – İkincisi: Şimdi, üç tane ayrı alt komisyon çalıştı ve bu alt komisyonlar kendi raporlarını hazırladılar fakat neticede biz Darbe Komisyonu olarak bir rapor hazırlayacağımız gibi, tabiri caizse, böyle, hani, dışliler birbirine geçtiğinde nasıl ahenk arz ediyorsa, alt başlıklar, konunun ele alınış üslubunun bir ahenk içerisinde olması lazım ve aktörler, süreç... Velez ki bir aktör başka bir darbede ya da muhtırada o kadar önemli değildir, ha, şöyle denir o zaman ona: Bu aktör 12 Eylülde şu kadar etkili olmasına rağmen bu muhtırada ya da darbede aynı etkiyi göstermemiştir mealinde kısa bir şey. Yani bir tutarlılık olması lazım, alt komisyonun raporları bir araya getirildiğinde bizim raporumuzda bir tutarlılık olması gerektiğini düşünüyorum.

Şimdilik bu kadar, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Buyurun Naci Bey.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Çok teşekkürler.

Elli yıllık bir dönemi inceliyoruz. Hayli kalın bir rapor çıkması kaçınılmaz ama fonksiyonel olması için özetinin de, daha kısa bir versiyonunun kamuoyuna sunulması yerinde olur. Vakti olmayanlar en azından özet üzerinden ve oradaki önermeler üzerinden bir fikir sahibi olurlar.

28 Şubat sürecine ilişkin özetlemeyi dinledim. Bence temel fikir, ana fikir, 28 Şubatın oturacağı zemin nedir dersiniz, benim bakış açım göre, 28 Şubat süreci Türkiye’de 80’lerden sonra yaşanan toplumsal ve ekonomik dönüşümün getirdiği bir müdahaledir. 1980’e kadar Türkiye kapalı bir toplumdu, özellikle iktisadi elitleri bakımından kendine has özelliklere sahipti. Türkiye’deki iktidar blokuna etkin bir şekilde entegre olmuş iktisadi elitler, 80 sonrası Türkiye’nin şartlarında bu konumlarını yitirmeye başladılar. Herkesin çok konuştuğu ortak bir ifade üzerinden söyleyecek olur isek, “İstanbul zenginleri” denilen, Türkiye’de iktisadi sermayeyi önemli ölçüde kontrol eden çevreler 80 öncesi Türkiye’sinde birtakım avantajlara sahiptiler; yüksek gümrük duvarları, iktidar çevreleriyle kurdukları ilişkiler vesaire.

80’lerden sonra dışarıya açılma, Özal’ın liberasyon politikası, ithal ikamesine dayalı sanayileşme modeli yerine rekabetçi büyümeye ve küresel ekonomiye entegre olma

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış. Sayfa: 8

stratejileri sermayenin yapısında da birtakım değişiklikler doğurdu. Özellikle Anadolu'da küçük, orta boy esnaf, girişimci, beyaz eşya satıcısı yahut da İstanbul sermayesinin acentesi durumunda olan insanlar Türkiye'nin bu dışa açılma sürecinde Avrupa'da, Afrika'da, Asya'da, dünya pazarlarında para kazanmaya başladılar, para ve güç elde ettiler. Bunlar dünya görüşü itibarıyla daha muhafazakâr temelli fakat yaşadıkları pratik hayat itibarıyla da kapitalizmin kurallarına uygun bir şekilde bu hayatlarını sürdüren, o kurallar çerçevesinde para kazanan insanlardı. Devletle olan ilişkileri de, tabiri caizse, kuvvöz şartlarında bir ilişki değildi yani 80 öncesi Türkiye'deki iktisadi elitler devletin hamiliğine çok ihtiyaç duyarlardı ama 80 sonrasında dışarıdan para kazanmaya başlayan Anadolu sermayesi, aynı ölçüde devletten koruma ve kollama beklemedi, devlete daha mesafeli bir pozisyonu vardı.

İktisadi elitlerin dönüşümü önemlidir çünkü bir ülkede siyaseti, güçler ilişkisini ağırlıklı olarak iktisadi elitler tayin ederler. Anadolu sermayesinin bu şekilde güç kazanması, geleneksel iktidar blokunda ciddi bir endişe yaratmıştır. 28 Şubat süreci, esas itibarıyla, iktisadi elitlerdeki dönüşümü bloke etmek ve burada yasaklayıcı, mahkûm edici bir tavırla bunların önünü kesmek amacıyla yapılmıştır. Asıl olarak 28 Şubatı ben böyle okuyorum. Nitekim o dönemde yeşil sermaye, birtakım sermaye gruplarına karşı kısıtlayıcı birtakım girişimler 28 Şubatın kastı ve amacı konusunda da bize fikir veriyor. Bütünüyle buna indirgemiyorum ama bunun çok önemli yeri ve rolü olduğu kanaatindeyim. Hak ettiği ölçüde eğer raporda yerini alır ise bence böylesine iktisadi temelli bir analiz, 28 Şubatın nedenlerine ilişkin, irticaya ve onun etrafında teşekkül eden repertuvara dair aslında örtmece olarak kullanılan unsurların da fonksiyonu hususunda bize bir fikir verir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, 28 Şubat Komisyonunun raporunu tartıştığımız için, Yaşar Bey, isterseniz en son size söz vereyim. Siz ilk söz isteyenlerdensiniz ama tartışmayı belki cevaplandırmanız gereken veya içerik itibarıyla...

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Efendim, usul açısından bir söz alabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun lütfen.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Öncelikle, 28 Şubat sunuşu yapan uzman arkadaşlarımıza, alt komisyona da teşekkür ediyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 9

Şimdi, Naci Hocamın izahatından sonra açıklama ihtiyacı hissettim. Biz burada 60 darbesi, 71 muhtırası, 12 Eylül ve 28 Şubat, dört alt komisyon raporunu tartışacağız. Böyle yapmak yerine, esasen, en son “üst komisyon raporu” diyebileceğimiz raporun tartışmasını burada yapmamız lazım. Ondan önce her bir alt komisyon raporuna yönelik yazılı basın ve mail ortamında bütün arkadaşlara ileti sağlandıktan sonra, o metne karşı özellikle alt komisyon üyelerinin yazılı bir şerhi, itirazı varsa o itiraz yerine getirilmeli, o adaptasyon sağlanmalı, o adaptasyon sağlandıktan sonra üst komisyonun tartışmaları burada bence yapılmalı. Yani 60 darbesi olarak iktidarıyla muhalefetiyle ortaya koyduğum rapora karşı, evet arkadaş, bu rapor komisyonun -alt komisyonun- bütün görüşlerini ihtiva eden bir rapordur, denildikten sonra varsa zaten muhalefet şerhi de konulacaktır. Üst komisyon raporunun burada konuşulup tartışılması lazım.

Şimdi, ben 28 Şubat süreciyle ilgili hem metni kısaca değerlendiren arkadaş dinledim, bize gönderilen maili de okumaya çalıştım. Genel hatlarıyla memnuniyet verici bir çalışma. Buna karşı itirazım varsa, benim zaten yazılı olarak, ilgili komisyon başkanıyla o süreci kendim görüşüp tartışmam lazım ya da şu bölümleri de koyabilirsiniz, diyebilmem lazım. Onun dışında, buradaki bu çalışma usulünün nihayetinde biz sonuç alma konusunda iyi niyetli adım atıyoruz ama çok pratik bir sonuç alamayabiliriz. Bence şu alt komisyon raporlarımız bitsin.

Buna yönelik de şöyle bir endişemiz var: Mesela bizim yazmış olduğumuz önemli yazılardan bir tanesi bir iki gün içinde bize ulaşacak ve o raporun niteliğini değiştirecek mahiyette. Ben henüz dinleme tutanaklarının raporun ilgili sayfalarına montajını yeni tamamlattırabildim doğal olarak çünkü üç gün önce geldi bana tamamı. Dolayısıyla, süre konusunda sıkışıklığımız var ama bu sıkışıklığı malzeme yapıp da alelacele bir rapor vermenin de bir manası yok. Muhalefetteki arkadaşlarımızın, Ali Rıza Bey’in, Özcan Bey’in raporlarını ben okudum; benim komisyonumla, alt komisyonumla ilgili bölümlerin tamamının itirazları çerçevesinde raporumda yer aldığını gördüm. Olmayanları da zaten monte etme konusunda gayret göstereceğim.

Bence, Sayın Başkanım, bu çerçevede çalışmalarımızı yeniden bir gözden geçirebilirsek isabetli olur diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 10

Öncelikle, şöyle bir durum söz konusu: Şimdi, bu raporların tamamını milletvekillerimize -sizin 60 ana raporunuz hariç olmak üzere hepsini- ulaştırdık. Ulaştırdığımız bu raporlar milletvekillerimiz tarafından bir şekilde ana başlıklar olarak, detay olarak değerlendirilip o değerlendirmeler üzerinde bu toplantıyı yapıyoruz.

Şimdi, sizin söylediğiniz gibi, bu komisyonlara yönelik olarak şerhler, alt komisyon raporlarına şerh konmuyor. Araştırma komisyonlarında sadece üst komisyonun raporuna ve bölümler hâlinde istediğiniz yerlere bu anlamda şerh koyma imkânınız var. Dolayısıyla ayrıca alt komisyon raporlarını tartışacağız çünkü önemli olan alt komisyonların içeriği. Biz üst komisyonu kapsayacak şekilde yaklaşık yüz elli sayfalık bir sunuş hazırlıyoruz; “sunuş” derken yani bir değerlendirme hazırlıyoruz. Bu değerlendirme tamamlanmak üzere. Bu değerlendirmeyi yaparken, açıkçası, alt raporlardan farklı olarak biraz daha belki akademik, belki içinde, biraz daha siyasi, ikisini biraz daha hercümerç etmiş, tarihsel sürekliliğe bakıp 1960’a giden dönem, 60’tan sonra 80’e giden dönem ve en son değerlendireceğimiz bölüm ve Türkiye’nin siyasal yapısını, sivil toplum örgütlenmelerini, basının yapılanmalarını, ne tür etkileşim içinde olduğunu anlatan ve bu çerçevede bitiren bir şey. Dolayısıyla, aslında, “üst komisyon raporu” dediğimiz, biraz da bizim alt komisyonların yürüttükleri çalışmaların bir ölçüde –açıkçası- bir değerlendirmesi olarak sunuluyor. Belki ona biraz daha ilaveler yapıp bir özet olarak belki o sunulabilir.

Özet hazırlanması konusundaki görüşlere da katılıyorum ama bugün, biz bunu Komisyonumuzda hiçbir şekilde tartışmayalım, dedikçe... Okunsun arkadaşlarımız tarafından, doğrusu bu. Okunduktan sonra üzerinde ama... Nihayetinde her birimiz belki de kendi alanımızla ilgili olmayan kısımlarda da önerilerde bulunacağız. Ben de milletvekili arkadaşlarımızın önerilerini okudum. Ben bir de bütün raporları okudum 60 ana raporu hariç olmak üzere. O ulaşmadı. Onun dışındaki bütün raporları... Ama başından beri, sizden farklı olarak hepsi benim önüme geldiği için değil, açık söyleyeyim: Aynı tarihlerde bana da ulaştı. Buradaki bütün uzman arkadaşlar da duruma şahittir ama bunları yaparken hem okuyup notlar alıp hem de milletvekillerimizin önerilerinin içeriğinde varsa eğer, kendileri de varsa, yoksa içine yerleştirme konusunda, bütün bu öneriler de aslında –yazılı gelen öneriler de- gerçekten çok değerli, içinde olması gereken şeyler. Belki atlanmış olabilir. O yüzden belki burada bir tartışma açmamızın nedeni, biraz da dinleyerek, konuşarak da belli şeyleri ortaya çıkarmak adınaydı ama sizin öneriniz konusunda da arkadaşlarımız eğer sizler gibi düşünüyorlarsa, biz hiç toplantı da yapmadan yani gene “Buyurun, değerlendirmelere

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 11

bırakalım, herkes yazılı versin.” de diyebiliriz ama alt komisyon raporlarının hiç olmazsa çerçevesi ve içeriği konusunda birtakım katkıların buraya işlenmesi lazım.

Şimdi, 28 Şubat sunuşu aslında hep başlıklar şeklinde ilerliyor ama raporun içeriğinin tamamını okumuş biri olarak söylüyorum, bütün bunlar aynı zamanda komisyonumuza gelen dinlemelerden, bazı bilimsel atıflardan, belgelerden ve genel değerlendirmelerden oluşuyor. Dolayısıyla, aslında yani sunuş da bence çok daha eksik kaldı. Çünkü, içeriği itibarıyla çok daha donanımlı bir rapor, bu anlamda okunursa tamamı tabii ki çok daha faydalı olur.

İkincisi: Yani şimdi, buradaki çalışmanın biraz akademik olması veya olmaması konusuna gelince, doğrusunu isterseniz, siyasette darbeler konusunda ortak bir dil tutturabilmenin belki de yegâne yolu bilgi ve belgeye, biraz da bilimsel metotlara dayalı bir şey çıkarmaya çalışmaktı, amacımız da buydu. Bunun dışında, dediğim gibi, yani biraz daha yanlı, biraz daha farklı bir bakış açısının yansıtılması durumunda bence ortak bir konsensüs sağlamamız çok daha zor olacaktı.

Amaç biraz da oydu, belki uzun bir cevap verdim ama Yaşar Bey, dediğim gibi sizi en son bırakacağım.

Feyzullah Kıyıklık Bey buyurun lütfen.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Arkadaşlara teşekkür ediyorum rapor için. Ben raporları bize geldiği günden itibaren okumaya çalıştım. Hocam güzel bir şey söyledi, biz bir doktora tezi veya bir ne bileyim akademik bir çalışma yapmıyoruz. Mutlaka belgeleriyle konuşacağız ama bunu daha çok siyasi, sosyal ve kültürel bir çalışma gibi düşünmekte yarar var diye düşünüyorum ve ortak rapor -evet, bu çok önemli- mutlaka bir ortak rapor. Yani, biz çünkü tek bir Darbeleri Araştırma Komisyonuyuz. Biz kendi aramızda daha hızlı bu işin yürüyebilmesi için bölümlere ayırdık. Raporun tek olmasından yanayım. Yani bu üç komisyonumuzun da hazırladığı şey bizim sadece adlıgımız olmalı. Bunu kitapçık hâline getirebiliriz ve mutlaka dayandığımız şeylerin de numaralanması mutlaka olmalı ki onu da

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 12

yayınlayacağız, onun içinden millet gelecek “A, falanca konuşmasında şunları söylemiş, filanca gazetede bununla ilgili şunlar çıkmış, filanca kanun şu şekilde savunulmuş, şuralara gelinmiş...” Bunlar bu üç raporun içinde ekleri olarak bulunmalı, ancak bizim bu üç rapor da ne kadar uzun olursa olsun yüz elliser sayfayı değil hatta elliser sayfayı geçmemeli. Üç rapor da elliser, her birisi elliser sayfalık ama bizim ortak hazırlayacağımız rapor otuz beş, kırk sayfayı geçerse bu rapor olmaz. Ben yıllarca avukatlık yaptım ve çok büyük davalara girdik çıktık. Ben açık ve net söyleyeyim, iki sayfadan fazla hiç savunmada yapmadım, iki sayfadan fazla dilekçe de vermedim ve ben on sekiz yıl bu işi yaptım. Çünkü, uzun şeylerde insanların dikkatleri ve takipleri de zorlaşıyor. Biz bunu bütün herkese dağıtacağız, insanlar bakacaklar. Ben şöyle düşünüyorum: Mutlak suretle uzman arkadaşlarımızla oturup, kendileriyle birlikte bunların da münakaşasını yaparak en fazla beş sayfalık bir giriş koyarız, bunda tarihi süreç ve Türkiye’deki şeyler. Biter beş sayfada, uzun sözlere gerek yok, bizim yapacağımız otuz beş, kırk sayfalık raporda. Ve on sayfa, raporda Türkiye’deki darbeler nerelerden doğmuş, niye darbeler yapılmış, bunların sebepleri ne bunlar bahsedilir. “Türkiye’de darbeler işte şöyle şöyle oldu.” bunlar anlatılır, sonra on sayfasında da belki, bu darbelerin bize getirdiği iktisadi, ahlaki, çok önemli olan sosyal ve siyasi... Bu dört konu benim için çok önemli. Önce iktisadi, birinci şeyde. Ben burada tamamen camcının büyük rolünün olduğuna inanıyorum, camları kırdırmanın camcı olduğuna inanıyorum. İktisadi konu mutlaka birinci sırada ele alınmalı.

İkincisi: Sosyal ve ahlaki yönü. Bu çok önemli, çünkü darbeler söylendiği gibi insanlara düzenleme meydana getirmiyor, darbelerden sonra dünyada ve nerede darbe olmuşsa ahlaki bir çok temeller ortadan kalktı. Ben 28 Şubatın, 12 Eylülün ve 12 Martın bizim bilhassa ahlakımızda ve sosyal hayatımızda çok büyük darbelere sebep olduğunu gördüm, yaşadım bunları. Kızlarımız, erkeklerimiz, helaller, haramlar, söz vermeler, sözünden dönmeler, efendim ödemeler, ödememeler, bir sürü olaylar vardı. Bu, mutlaka sosyal ve

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 13

ahlaki yönden incelenmeli ama on sayfayı geçmemeli. Gerekirse o yerlere, bazı “Şurada şunlar izah edilmiştir.” diye dipnotlar koyulabilir ama bu dipnotlar da uzun şeyler olmamalı.

Dördüncü olarak da : Siyasi getiri ve götürüsü on sayfada, yani bu on sayfanın içinde bunların hepsi geçmeli. Çok büyük şeylere gerek yok, çok büyük sözlerle anlatmaya da gerek yok diye düşünürüm.

Bir de geniş olan raporumuzda, mutlaka dinlenenlerin çok önemli söylediği şeyler orada ya kelime ya cümle geçerek yahut da bir pasaj gibi ufacık şeyler geçerek oralarda bunlar mutlaka şey edilmeli diye düşünüyorum.

Ben raporu okudum ama bu raporu insanların okuyup da bundan bir şey çıkarmaları en az elli kere düşünmelerini sağlar. Biz öyle bir şey hazırlamalıyız ki benim raporum hap olmalı hap. O drajeden bir tane almalı ve insanlar ondan rahatlamalı. En azından “Sekiz saatte bir alınır.” dersin, sekiz saatte bir alırsın ve rahatlırsın. Bu çok önemli bir hadise ve bunu hazırlarken de şuna çok dikkat edilmeli: Çok uzun sözler, çok uzun laflar, çok uzun izahlar insanların takibini zorlaştırır ve başıyla sonun arasındaki bağlantıların kesilmesine sebep olur. Ben şunun içinde yaşadığım hâlde ben bunu okurken bunları yaşadım, bunlar olmamalı, buna çok dikkat edilmeli diye düşünüyorum ve demek ki on sayfa darbelerin sebeplerine, on sayfa darbelerde yaşananlara, on sayfa da bir daha bunun olmaması için dikkat edilmesi gereken, kanunlarla ilgili, kurallarla ilgili, eğitimle ilgili, efendim kurumlarla ilgili kısaca bunlar şey eder ve biter.

Ben açıkçası otuz beş, kırk sayfanın dışındaki bir darbe araştırma raporunun, ana raporunun olmamasını istiyorum. Bu da çok zor bir şey değil, çok rahat oturulup... Ve bunları da mutlaka münakaşa ederek beş dakikada bitirelim ve uzun bir şey değil, yazılmış, bunlardan özet çıkartmak da çok kolay olur ama bu özet gerçekten olması gereken, yani benim yazdığım rapor efradını cami ama ağyarını da mutlaka mani olmalıdır diye düşünüyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 14

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Özcan Yeniçeri Bey, buyurun.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Teşekkür ederim.

Çok faydalı konuşmalar oluyor ve bu, zannediyorum raporun ortaya çıkmasında da çok etkili bir sonuç üretecektir.

Şimdi, anlamak yarı yarıya çözmektir. Biz bu raporda anlamayı kolaylaştıracak şekilde, Sayın Kıyıklık'ın da ifade ettiği: “Efradını cami, ağyarını mâni.” bir şekle bu geniş müktesebatı indirgemek durumundayız. Ancak, kaleme alırken bu raporu -özellikle uzman arkadaşların dikkatini çekmek istiyorum- amaçlara göre kaleme almak gerekiyor ve bu amaçlara göre kaleme alırken de mutlaka varmak istediğimiz hedefi belirlemek durumundayız, ben onu söyleyeyim. Şunun altını herkes kalın çizgilerle çizsin: Türk milleti siyasi rüşd ve olgunluğa sahip bir millettir, ne siyasete ne askere ne de ekonomi baronlarının vesayetine ihtiyacı yoktur. Dolayısıyla, bu sonuca varacak şekilde olguları değerlendirmek ve bu sonuca... Yani bizim demokrasiyi birinci derecede bütün kurum ve kuruluşlarıyla, bütün alt yapı unsurlarıyla hedefleyen bir raporu ele almamız gerekecektir. Yani, Mustafa Kemal daha İstiklal Savaşını başlatırken “Milletin istiklali tehlikededir, onu milletin azim ve kararı kurtaracaktır.” demek suretiyle aslında biraz önce ifade ettiğim kavramın temel dinamiklerini de ortaya koymuştu. Bizim de aynı yoldan gitmemiz gerekiyor, bu bir.

İkincisi: Bu 28 Şubat ya da işte 12 Mart ya da 27 Mayıs, arkadaşlar hepsi birer olgu. Bunlar birer süreç değil, bunlar birer olgunun, yani bir sürecin belirli aşamalardaki yansımaları şeklinde karşımıza geliyor. O zaman nasıl bakmak gerekir? Şunu söylemek lazım, akademik kuruluşların, medyanın, askerin, siyasetin bu süreç içerisindeki evrimi ne olmuştur? 1960'da örneğin, üniversiteler hangi durumdaydı, 71'de üniversitelerden yapılan bu baskıya veya siyaseti güdümüne alma çalışmalarına karşı tavrı ne olmuştur, 28 Şubatta

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 15

ne olmuştur? Aynı şekilde, yargının konumu neydi, yani 27 Mayıs'ta, 12 Mart'ta, 12 Eylül'de 28 Şubat'ta neydi? Bunları bir süreç içerisinde aldığımızda, siyaset üzerindeki baskı ve dayatmaların nereden nereye, nasıl bir retorik, yöntem ve strateji içerisinde gerçekleştirdiğini ancak böyle algılayabiliriz.

Siyasetin üzerindeki baskıyı bertaraf etmek gibi, siyasetin nasıl bir strateji izlediğini ya da izlemediğini de ele almamız gerekiyor. Bu noktada şuna dikkat etmek lazım. Siyaset, mevcudu kabullenerek, yani mevcut sistem içerisinde kendisine yapılan yönlendirme, baskı ve bu baskıyı kurumsallaştıran bir yapıyı kabullenerek, bu şartları normalleştirme yoluna gitmiştir ki -Demirel'in ifadesinden, Sayın Cumhurbaşkanının ifadesinde ve diğer ifadelerden bunu anlıyoruz- ve siyasetçiler ve siyaset baskı altında çalışmayı veya hükûmet etmeyi bir davranış biçimi, bir ilmî siyasiye olarak benimsemişler midir benimsememişler midir? Bunu ortaya koymak gerek. Yani burada dışarıdaki baskıların yanında, içeride siyaset kurumunun kendi içerisinde bu baskıya müsait bir görüntü ortaya koyması söz konusu olmuş mudur olmamış mıdır? Çünkü, burada yalnız dışarıya değil, aynı zamanda siyaset kurumunun sorgulanmasına çok büyük ihtiyaç var. Yani siyaset kurumunun buradaki rolü neydi? Niye bu müsait ortamı yarattı ya da yaratmadı ya da yaratılmasına izin verdi? Bütün bunları düşünmek durumundayız. Mevcudu kabullenmek, bu şartları normalleştirerek siyaseti baskı altında yürütmek zorunluluğu duymalarının nedenleri nelerdir? Bunları ortaya koyarak bir rapor üretilebilir veya bu rapor bir fayda sağlayacak şekilde önümüze çıkabilir.

Aksi takdirde çok güzel çalışmalar olmuş, ben arkadaşlara çok teşekkür ediyorum ama ben mesela çok önemli yerlerini şöyle bir gözden geçirdim, yalnız oralara baktım, itiraz edecek yerler var, çünkü almışsınız bir tane adam, bir şey söylemiş, onu gerçek olarak almış oraya yazmışsınız. Tam karşıtını söyleyenler var, onu da gerçek olarak yazarsınız. Demek ki kişilerin tek tek ifadesinden yola çıkarak bir yargı üretmenin de ben çok doğru ve anlamlı olduğunu düşünmüyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 16

Bu çerçeve içerisinde, tabii 28 Şubattan başladığımız için bunun üzerinde durduk ama bütünsellik içerisinde, 28 Şubatın yeri nedir sorusunu da ifade etmemiz gerekiyor. Onu koyduğumuzda taşlar yerli yerine oturacak ve gerçekten, Türkiye’deki darbe, muhtıra ya da elektronik yönlendirme operasyonlarının hangi aşamada, nasıl bir seyir izlediğini, bundan sonra bu seyrin nasıl yürütülebileceğini düşünmek ve -ayrıca başka bir şey daha söyleyerek cümleyi kapatmak istiyorum- asker değil de başka unsurların bu defa da bu tür, siyaset üzerinde etkinliğini veya siyaset üzerinde bir baskı üretebileceğini düşünmek durumundayız. Biz daha ziyade, diğer çalışmalarda dış unsurlar da dikkate alınmış ama içeride dört başı mamur bir demokrasi, demokratik süreç ve demokratik kurumlar ortaya koymuş olsak bile, dışarıdaki gelişmelerin ve dışarıdan Türkiye’ye doğrudan ya da dolaylı, üstü kapalı, üstü açık müdahalelerin de darbelere açık bir Türkiye meydana getirmiş olabileceğini düşünmek durumundayız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ahmet Toptaş Bey, buyurun lütfen.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Benim de söz hakkım var değil mi Sayın Başkan?

BAŞKAN – Var, var yazdım, sırayla veriyorum.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi değerli arkadaşlar, ben uzman arkadaşlarımızın çalışmalarını önemiştir, çok ciddi emek sarf etmişler. Tabii, teşbihte hata olmaz, “At sahibine göre kişner.” diye de bir laf vardır. 28 Şubatı açarlarsa arkadaşlarımız, açıkça görüleceği üzere AKP’nin 28 Şubattaki tezleri üzerine kurulmuş bir rapor olarak görüyorum.

Bir açar mısınız arkadaşlar 28 Şubatın son yirmi sekizinci bölümlerini.

Bizim burada amacımız, bir dönemde, bir kesimin tezlerinin haklılığını ortaya koymak mıdır, yoksa bugüne kadar yaşanmış olayları tespit edip, bunların yeniden yaşanmaması için önerilerde bulunmak mıdır?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 17

BAŞKAN – Tabii ki önerilerde bulunmak.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, burada yapılan tespitlerin yüzde 50'si, bugüne kadar AKP tarafından savunulmuş tespitlerin çoğu o hâlde geçmiş. Eğer onu doğru kabul edersek yüzde 50'nin tespitleri nerede o zaman?

Bakın şimdi ortaya çıkacak bazı şeyler.

Şimdi “28 Şubat süreci brifinglerinin genel felsefesi.” dediğimiz yeri açıp okuduğumuz zaman -ben okumadım henüz daha burayı, çünkü bana dün geldi bu, çünkü çok kapsamlı bir rapor- altında ne yazdığını aşağı yukarı tahmin ediyorum, altta yazılanlardan dolayı.

Geçer misiniz dokuzuncu bölüme.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Açalım isterseniz onu.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Açacağız, bunların hepsini açmamız lazım.

Şimdi, burada “28 Şubat brifingleri ve kararları çerçevesinde siyasi parti kapatma davalarına ilişkin iddianamelerin irdelenmesi.” Yani 28 Şubat brifingleriyle, iddianameyi ilişkilendirdiğiniz zaman -iddianame ayrı bir kurumun, ayrı bir işlevi- bu iddianameyi irtibatlandırdığınız zaman, o gün o kararı veren Anayasa Mahkemesi üyelerinin ve o karara yol açan iddianameyi hazırlayan cumhuriyet başsavcısının da suç işlemiş birer, yani anayasal görevlerini yerine getiren insanların da suç işlemiş birer aktör olarak karşımıza çıkacakları malumdur.

Devam ediyoruz şimdi...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Altıncı maddeye bir başlık bul ağabey, ne yazabilirsin oraya?

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – İlla bir şey yazmak gerekiyorsa bulunur ama illa yazmak da gerekmiyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 18

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Açılmış bir kapatılma davası var da, yani ne yazabiliriz? Biz de bunu tartışıyoruz zaten.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, Anayasa Mahkemesine bir başsavcı tarafından dava açılmış, davanın gerekçeleri de iddianamede var.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – 28 Şubatta iki tane partiye açılmış, o süreç içerisinde onlar yazılmış.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – İşte bu iddianameler irdelenir, bu iddianamelerin doğru olmadığı, iddianamelerde atılan suçlamaların aslında demokratik bir ülkede yapılmaması gereken suçlamalar olduğu söylenebilir.

BAŞKAN – İrdeleme, sizin söylediğiniz gibi kullanmış zaten onlarda zaten, “İrdelenmesi” demişler.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Ama bunlara bakmadığın için söylüyorum, başlığa bir bak ağabey, düzeltelim başlığı...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Devam edeceğiz, bakın devam ediyoruz. “İddianame-brifing ilişkisi.” diyoruz, yani illa iddianameyi o brifingle aynileştiriyoruz demektir bu, yani o brifingden çıkan bir iddianame demektir o.

Devam ediyoruz, “Yargıyı etkileme sürecinin ilk örnekleri, Sivas davası, Başbağlar katliamı davası, Şükrü Karatepe davası, yargıya sürekli müdahaleler, 28 Şubat süreci, yargıdan brifing talebi, yargıya talimat, emir ve baskı örnekleri davaları.”

Devam et altına.

Şimdi arkadaşlar, Sayın Başbakana açılan bir şiir davası vardır. Bu şiir davası benzeri yüzlerce, binlerce davanın çok basitlerinden birisidir. Yani binlerce insanın bu ülkede, kullandığı bir tek kelime yüzünden 141, 142’inci maddeler nedeniyle ömrü hapisanelerde çürümüştür, bir kelime yüzünden. Yani şiir davasının irdelenmesi mümkündür, böyle bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarş.Sayfa: 19

hukuksal sonuca yol açacak bir dava olmamalıdır. Bunlar dava konusu olmamalı derken genel tanımlamalar yapılmalıdır burada.

Geçiyoruz altına “Onbaşı Kadir Sarmusak olayı, köstebek davası.” Yani Sarmusak’ın anlattığı şeylerin Komisyona ne kadar inandırıcı geldiğini bilmiyorum ben. Sarumsak, kendisi bir asker, kısa dönem bir asker, on beş gün içerisinde Deniz Kuvvetleri karargahındaki bütün gizli bilgilere ulaşmış, hafızasında, yani bir bilgisayar hafızasına bile sığdıramayacağımız şeyleri tutmuş, dışarıya götürmüş falan. Yani bunun üzerine kurgu yaparak Sarmusak’ın ifadelerini bütünüyle doğru kabul edip, onun altında başka şeylerin olduğunu irdilemeden bu davayı yargıyı etkileme konusuna örnek gösterirsek... Nazlı Ilıcak davası, yani şimdi, Nazlı Ilıcak davası nedir, ne davasıdır? Nazlı Ilıcak davası var orada, bir dava ama Nazlı Ilıcak’ın oğlunun da bir davası var, binlerce dava var bu memlekette. Yani burada özellikle birkaç dava örneğini seçip, Türkiye’deki bütün yargı sisteminin buna göre oluştuğunu, bütün yargı sisteminin böyle baskı altında olduğu konusunda bir yargıya varırsak Türkiye’de binlerce yargıcı, binlerce mahkemeyi de mahkûm etmiş oluruz yani. Herkes kendi hakkında açılmış davalara, herkes kendisiyle ilgili davalara “Ha bu davalar demek ki baskı altında, bizim memleketteki ilçe başkanının da bunda dahil vardı ya da il başkanının da bundan haberi vardı.” gibi herkes kendi bulunduğu yerden bir şey çıkarmaya kalkar oradan.

Şimdi orada verdiğimiz örnekler, yani Türkiye’de binlerce örneği olan, daha ağır sonuçlar doğuran, örnekler olan şeyler varken bunların örnek olarak verilmesi, sanki kendi baştan belirlediğimiz şeylere dayanak oluşturmanın yöntemlerinden birisi olarak geliyor bana. Belki değildir, okuduğum zaman daha ayrıntısına ulaşacağım, o zaman belki daha farklı bilgilere ulaşacağız.

Gene, sermayenin durumunu değerlendirirken orada, şimdi, Anadolu sermayesi demişiz, Anadolu sermayesine karşı İstanbul sermayesinin yaptığı eylemler, işte kurguladığı işlemler, yazdığı senaryolar demişiz ama Anadolu sermayesinin orada niteliğini çıkarıp

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 20

koyduk mu bilmiyorum. Var mı arkadaşlar Anadolu sermayesinin o gün kü ihracat oranı, Türkiye İhracatı içerisindeki oranı, Türkiye sanayi içerisindeki oranı, Türkiye'nin ithalatındaki oranı, Türkiye'de üretim miktarıyla ilgili? Yani bunlar rekabet edilebilir bir sermaye grubu muydu? Yani kim bunlarla rekabet edecekti? Yani bunu düzü düzüne "Anadolu sermayesi" dediğimiz zaman sanki karşımızda ete kemiğe bürünmüş bir şahsı ifade ediyoruz gibi bir şey geliyor ama böyle bir şahıs da yok orta yerde, varsa da tek tek şahıslar, o gün kü dönemde darbeye yol açacak senaryoların yazılmasına yol açacak derecede etkin rekabet gücü olan bir sermaye midir bu? Bir sanayi kurumu mudur? Yani üretimi nedir? İhracatı nedir? İthalatı nedir? Genel bütçe içerisindeki vergi payı nedir bunların? Onun dışında yeşil sermaye diye bir sermaye, gerçektir ve bu bir dönem Türkiye'nin gündemini çok ciddi şekilde işgal etmiştir. Özellikle Avrupa'da çalışan milyonlarca insanı da mağdur ettiği açıktır. Bu konuda bir inceleme var mıdır? Yani bu ne yapmıştır? Ben Konya'ya bir seminere gittiğimde bize bir kitap hediye edildi, yetmiş küsur tane Konya'da kurulmuş şey vardı, o kitapta bahsedilen. Binlerce insanın, milyonlarca insanın sermayesi aktarıldı o dönem, bu sermaye nereye gitti? Bu sermaye nerelerde manipüle edildi, nerelerde kullanıldı? Bunlarla ilgili bir araştırmamız yok herhâlde. Bunlarla ilgili bir araştırmamız olmadığı hâlde biz bunu Anadolu sermayesi yerine koyup, "İstanbul sermayesi bununla rekabet ediyor, işte İstanbul sermayesi bunların palazlanması ve gelişmesini engellemek için şöyle yapmıştır, böyle yapmıştır." dersek yani orada doğru bir sonuca varmayız. Ben İstanbul sermayesini savunduğumdan falan değil, sakın ha. Ben emekten yana olmuş bir insanım, sermayenin sömürüsüne de hep karşı olmuş bir insanım ama...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) - Sermayeye toptan karşı olan birisi olarak konuşuyorsunuz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Yani toptan karşı değilim, yani üreten sermayeye karşı değilim, istihdam yaratan sermayeye karşı değilim ama yani biz doğru bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaraş.Sayfa: 21

sonuca varabileceğimiz argümanları da koymuş olmuyoruz öyle olunca orada. Bunları örnek olarak söylemek istedim. Aslında bu raporun Enver Bey'in söylediği gibi cidden, bütün arkadaşlarımız tarafından ciddi şekilde değerlendirilip okunması, ondan sonra bu raporların tartışılmasını istiyorum.

İkincisi, biraz önce Feyzullah Bey'in dediği biz bir amaca ulaşmak istiyorsak bizim önce tespitleri yapıp, yani bir yerlere argüman vermek açısından değil, önce tespitleri kendi olduğu gibi yapıp, arkasından alınacak önlemleri, yapılacak önerileri rapor hâline getirmemiz lazım diye düşünüyorum. Biz eğer doğru şeyler tespit edip, doğru şeyler önerebilirsek bu komisyon bir katkı sunacaktır, değilse bu komisyonun üç aylık süre içerisinde yaptığı tespitlerin objektifliği, değerlendirmenin objektifliğini falan savunmak da mümkün değil bana göre.

Dolayısıyla raporun son derece kısa, öz ve bundan sonra alınacak tedbirlerle ve yasal düzenlemelerle, işte toplumun nasıl bu badireleri tekrar yaşamayacağı şekilde yeni düzenlemelerin yapılacağı konusunda tavsiyelerle şey olması bana göre gereklidir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Süleyman Çelebi Bey'e söz vermeden önce, gerçekten bu tür komisyon raporlarının içerdiği belge, bilgiler ve değerlendirmeler ne kadar kapsamlı...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, çok özür dilerim.

Bakın bir örnek daha vereyim mesela 12 Mart Muhtırası'yla ilgili raporun yazılış biçiminden. Arkadaşların eğer bu konularda yazdıkları başka şeyler varsa okuyacağız, bunları söyleyeceğim tekrar, bunu düzeltmemiz lazım.

“Demirel'in bu sözlerine karşı Hasan Celal Güzel'in cevabına dikkat çekmek gerekir.” Yani şimdi Hasan Celal Güzel'in cevabına niye dikkat çekeceğiz arkadaşlar? Demirel'in

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 22

sözlerine karşı yüzlerce insan cevap verebilir. Niye Hasan Celal Güzel'inkine dikkat çekiyoruz?

ENVER YILMAZ (İstanbul) – O konuyla ilgili bir fikir belirttiği için...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Kitapta olur, biz kitap yazmıyoruz ki.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ne ilgisi var? Değerli arkadaşlar, şimdi Demirel'in eylemine karşı cevap veren ya da o konuya tanık olan birçok insan var.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Çok ilgisi var ağabey, ne demek “Ne ilgisi var?”

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bitireyim bir saniye...

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Bitirmeden, Ahmet Ağabey, bu nokta cımbızlama yöntemiyle yapılan bu örnekleme raporun bütününe yönelik ya da bir bölümüne yönelik ciddi bir karalama teşkil eder. Orada somut bir olay var, somut olaya yönelik atıfta bulunuyor.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır ben bir örnek veriyorum.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Demirel'in müsteşar yardımcısı değil mi zaten bu adam zamanında?

ENVER YILMAZ (İstanbul) – “Ne alakası var?” denildiği...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bir saniye ben meramımı anlatayım ondan sonra arkadaşlar izin verirsiniz.

Bakın, şimdi Demirel'e soruluyor, Demirel bir şey söylüyor, bunun arkasından Hasan Celal Güzel'in cevabını veriyoruz. Yani bunu sadece spesifik bir örnek olarak söylemiyorum.

BAŞKAN – 1960'la ilgili bir tartışma açtığımızda konuşalım mı o konuyu? 71'ide. Şimdi aslında 28 Şubatla başladığımız için biraz daha tartışma o kısma geldiğinizde...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır efendim örnek veriyorum bunda da varsa diye. Arkadaşlarımızın dikkatini çekmek istiyorum, uzman arkadaşlarımızın.

Şimdi burada Hasan Celal Güzel'in cevabını verdiğiniz zaman bu cevapta da Demirel'e hakaret içeren sözler olduğu zaman, ha siz bu cevabı Demirel'e bu hakaret

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 23

içeren sözleri yazmak için vermiş oluyorsunuz gibi bir algıya... Yani ben sizin iyi niyetinizden kuşku duysam “Niye yazdınız?” diye sorardım ama yani, bunu örnek veriyorum ki buna benzer birçok örnek var. Şimdi, niye Hasan Celal Güzel örneği veriliyor? Yani bu, algıda yanlış şeylere yol açabilir yani yanlış algılamalara yol açabilir, onun için diyorum bunu. Yani başka örnekler de var, birçok buna benzer başka örnek de. Üstelik Hasan Celal Güzel örneği tam da Süleyman Demirel’e bir sürü hakaret içeren bir örnek. Ne hakkı var, ne hakkımız var yani böyle bir Demirel’in beyanına ya da duruşuna Hasan Celal’le cevap vermeye?

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Diyemeyiz ki “Niye böyle konuştun?” diye. Biz, konu var, o konuyla ilgili hem Demirel’in hem Hasan Celal Güzel’in ilk defa bir değerlendirmesi var, kayda girmesi önemli bence.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ama Enverciğim, Süleyman Demirel bir şey söylüyor, şahsın kendi sözüne karşı bir başka değerlendirmeyi, niye Hasan Celal Güzel’in değerlendirmesini alıyoruz? Başka insanların da değerlendirmeleri var.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, konu dağılsın rica edeceğim. Bu karşılıklı konuşma... Siz bunları kendi komisyon toplantılarınızda tartışsaydınız, 60 komisyonu olarak değerlendirmeleri, çok daha sağlıklı olurdu.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Raporlar daha yeni geliyor Sayın Başkan.

BAŞKAN – O zaman şöyle bir şey yapalım: Bütün alt komisyonlar, alt komisyon üyeleri mümkünse kendi aralarında bu tartışmaları tamamlasınlar. Kendi raporlarıyla ilgili muhalefet ve düzeltilmesini istediklerini kendi iç tartışmalarında yapsınlar. Başa döneceğim -Enver Bey’in söylediği gibi- ondan sonra üst komisyonda bunları tartışmaya açalım. Çünkü belli ki alt komisyonlar, üyeleri, yani söz alanlara bakıyorum, kendi üyesi olduğu komisyonun raporu hakkındaki öneriler üst komisyonda şey yapılıyor. Aslında bu, siz eğer...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 24

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, ben söylediğimi örneklemek istedim, özür dilerim.

BAŞKAN – Yo, yo, pardon, çok özür diliyorum.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Demin söylediğime örnek vermek istiyorum Başkanım.

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Toptaş, 60’la ilgili söylediğiniz için söylüyorum, ben 28 Şubatla ilgili...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – 70, 70...

BAŞKAN – ...bütün komisyon üyelerinin, yani alt komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin bir değerlendirmesini alıp en azından bunları da rapora katkı sağlayacak şekilde oluşturabilir miyiz diye bu tartışmayı açtım. Yoksa usul açısından Enver’in dediğine geleceğiz. Yani 1960’ı, siz, burada, üst komisyonda hepimiz tartışalım dersek -yani hepimiz derken kendi üyeleriniz aranızda tartışın- şimdi bir kere bir girişi olacak bu raporun, o da yaklaşık dediğim en fazla 160 sayfa olacak. Bir de “sonuç ve öneriler” kısmı olacak.

Hayırdır Feyzullah Bey, güldünüz.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – 160 sayfalık giriş olur mu?

BAŞKAN – Yani siz yazın o zaman Feyzullah Bey, daha kisasını, öneriniz olarak ekleyelim.

Süleyman Çelebi Bey, buyurun lütfen.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, ben, bir cümle söyleyeyim de ondan sonra... Bir tek cümle...

BAŞKAN – Türkiye’nin altmış yıllık darbeler dönemini anlatırken, elbette isterdik ki beş dakikada anlatmak, 10 sayfada anlatmak, ama bunun mümkün olduğunu düşünüyorsanız bunu yapabilirsiniz diye düşünüyorum.

Buyurun siz yapın, değerlendiririz.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, biraz önce 28 Şubat raporuyla ilgili dikkat çektiğim bir husus vardı. Yani bu rapora bakıldığı zaman, ilk bakan şahıs AKP’nin bugüne kadar savunduğu düşüncelerinin raporlaştırılmış hâli olarak görecektik...

BAŞKAN – Söz vereceğim arkadaşlar, o konuda açıklama yaptılar.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Neden biliyor musunuz? Bakın, şimdi, Hasan Celal Güzel’den örnek almış. Ben, kesinlikle şunu söyleyeyim, komisyonda bunu örnek alan arkadaşların bu niyetle aldığını düşünmüyorum, çok samimi olarak söylüyorum bunu. Ama

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 25

bir başkası bunu okuduğu zaman, şunu okuduğu zaman “Süleyman Demirel’in cevabına karşı, hele 28 Şubatın faili, plancısı, destekçisi, koltuk değneği olan bir zatın, bu şekilde kalkması, hem de hiç sıkılmadan, ‘Yarın sizi de sorgularlar.’ diye, size de tehditte bulunması gerçekten çok tuhaf olmuştur...” Yani şimdi...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Öyle bir şey de söylemedi.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hasan Celal Güzel söylüyor bunu. Sayın Demirel’in söylediği başka bir anlamda söylediği şey, Sayın Demirel onu başka bir anlamda söylüyor. Hasan Celal Güzel kendi anladığı anlamda söylüyor bunu. Şimdi, böyle yazdığımız zaman bu raporu okuyan bir şahıs...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sayın Demirel böyle bir şey söylemedi, Hasan Celal Güzel’i hatta burada başladığı zaman da uyarmıştık, söylemiştik “Böyle bir şey söyleyince lütfen tavzih edin.” demiştik.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Böyle olmasına rağmen, bu rapor okunduğu zaman eğer bu rapor daha ilk başında, ilk cümlesinde bununla karşılaşırsa, bu raporda biz istediğimiz kadar objektiflik iddiasında bulunalım, böyle bir objektifliği kimseye anlatamayız. Onun için çok dikkatli olmak gerek gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Süleyman Çelebi Bey...

Olmazsa alt komisyon raporları sunulmamış gibi, geneli üzerinde yapılan değerlendirmeleri alalım, bu değerlendirmeleri rapora uzman arkadaşlarımız buradan çıkan sonuçta notlarını alsınlar, geneli üzerinde eklemelerini yapsınlar, zaten sonuç önerileri ve genel rapora ilişkin yazılı olarak ulaşanları da işleyecek şekilde değerlendiriyoruz. Ama şunu söyleyebilirim ki çok uzun uzun komisyon tartışıp bunları sonuçlandıracak bir zamana sahip olmadığı da hepinizin malumu değerli milletvekillerimiz.

Buyurun Süleyman Bey...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bir şey söyleyebilir miyim, bu hazırlanmasını, bundan sonra kendimiz oturup şey edemez miyiz? Mutlaka o gün bitmesi lazım?

BAŞKAN – O güne kadar bitmesi gerekiyor. 27’sinde Komisyon raporunun Meclis Başkanlığına teslim edilmiş olması gerekiyor. Aksi takdirde bu Komisyon yok hükmünde kabul ediliyor, yok hükmünde kabul ediliyor.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Tamam mıyız efendim?

BAŞKAN – Buyurun lütfen, sizi biz dinliyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 26

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Çok teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlarım, çok geniş bir analize şu anda girmek istemiyorum, doğru da bulmuyorum.

İlk önce bu raporları aldığımız zamanın yansımaları paylaşmak isterim. Beni çok gazeteci aradı, dedi ki: “Alt komisyon raporlarını bize gönderir misiniz?” Şimdi, bu, oldu alt komisyon raporu. Şimdi, rapor olarak, bir rapor olabilmesi için ilk önce alt komisyon üyelerinin burada bir kendi arasında bunları bir değerlendirmesi lazım. Uzman arkadaşlarımızın çok değerli çalışmaları var, verdikleri bazı veriler var ama algıda da ciddi anlamda yaratacağı sorunlar var, biz bunları rapor olarak kabul edersek yani bunları basına verdiğimizde gerçekten bizim komisyonun nasıl bir çalışma içerisinde ve mıknaatısla bazı verileri buraya koyduğunuz göstergesi olur ve ben burada İdris Bal arkadaşına yüzde 100 katılıyorum. Eğer bunu rapor kabul edeceksek -bu bir dokümantasyon veri, o ayrı- ama buna “rapor” adını bile kullanmamamız lazım yani şu verilerin hiçbirisinin rapor statüsünde görülmemesi gerektiğine inanıyorum her şeyden önce. Bunlar bir veri tabanıdır, bu veri tabanı ile ilgili birçok makaleler buraya konulmuştur, birçok partinin programında veya birçok sivil toplum örgütü veya bugüne kadar dinlediğimiz arkadaşların veya kişilerin buraya yansımalarını buraya koymuşlardır arkadaşlar ama ben bunun asla bir rapor olarak görülmesini doğru bulmuyorum, şu elimizdeki belgenin. Bir taslak, bir derleme, arkadaşların bir toparlaması olarak görülmesi gerektiğine inanıyorum. Aksi hâlde, bunun rapor olması ve bunun üzerinden yürümemiz hâlinde, her bir sayfasını apayrı incelemeye ve eleştirmeye ihtiyacımız var ve o zaman da karşı argümanlarla, muhalefet şerhleriyle filan bu rapor kimsenin okumadığı bir rapora doğru dönüşür.

Burada, Sayın Kıyıklık'ın da söylediğine aynen katılıyorum. Çünkü bizim bu sunacağımız raporun toplamının -yani bunu bir tek 12 Eylülle görülen şu- bunun 5 misli olduğunu kabul etmek lazım o zaman veya 3 misli kabul etmek lazım. Bunu kimse okumayacağı gibi, kimse de bundan bir sonuç üreterek bizim gerçekten darbelere ilişkin bakışımızı, irademizi, Meclis irademizi yansıtmayacaktır.

Benim önerim şu: Ben, aslında, kendime göre -hani diğer arkadaşlardan gelen görüşler var- ben de kendi görüşümü hazırlamıştım ama bunu sunmayı doğru bulmuyorum bu raporları okuduktan sonra, çünkü bunları ayrıca tek tek okumam lazım. Yani daha 12 Eylülü bitirmedim, 28 Şubat var, 27 Nisan var, Sayın Başbakan'a sorduğumuz sorular var, onlardan gelecek yanıtlara göre yapacağımız değerlendirme var. Geçen de onun için

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 27

söyledim Sayın Demirel'i bir daha dinlemek isterim. Neden? Hasan Celal Güzel'in iddiası var. Her iddiaya karşı tabii ki insan dinlemeyelim ama madem o iddialar burada baz alınıyor - biraz önce gördüm- diğerine yönelik suçlamalar da baz alınmalı ve onu da bir daha dinlemeliyiz o zaman.

BAŞKAN – Bitmez bu iş o zaman. Sürekli bir iş yapıyoruz.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Dinlemiyorsak, o zaman, tek taraflı olarak bir rapor hazırlanmış olur.

Somut olarak şunu öneriyorum Sayın Başkanım: Bir: Biz, şimdi, daha önce alt komisyon sürecinin içerisinde yer aldık, işler daha çabuklaştı diye. Daha önce bu konuda yapılan eksikliklere eleştirileri zaten yapmıştık. Şimdi benim bir tek ricam var: Bu rapor özet hâline gelsin ve bütünleştirilerek -yani özet dediğim tabii ki her ayrı komisyonun raporu önce arkadaşlarımız tarafından bir özet hâline getirilsin- biz eğer bir rapor sunacaksak, bunu bu anlamda sunmamız lazım, çok fazla detaya girmeden, temel kavramları ortaya koyarak ve iradeleri ortaya koyarak bir rapor hazırlansın. Bu raporu bütünleştirerek, tek bir rapor hâline dönüştürerek Meclis Başkanlığına verelim. Bunları, bir, elimizdeki bugüne kadarki dokümanlar olarak görelim. Bunu rapor olarak görmeyelim. Sizden ricam budur. Bunu belirttikten sonra, ivedi olarak arkadaşlarımız, uzman arkadaşlarımız bunu gerçekten daha bilimsel verilere dayanarak... Bizden görüş istiyorlarsa ilk önce komisyonlarda o zaman toplanalım, biz arkadaşlarımıza nasıl bir rapor olması gerektiğini, hangi konulara değinilmesi gerektiğini alt komisyonlar olarak sunalım, acilen böyle bir toplantı yapalım alt komisyonlarda 12 Eylülle ilgili, diğer komisyonlar yapsın, bunlar bir toplansın hem raporu doğru dürüst algılatma açısından bir formül geliştirmiş oluruz hem de daha yararlı bir iş yaparız. Bunu yaparsak, bu toplumda bugüne kadar yapılanın dışına çıkmış olmayız. Buradaki çoğu okuduğum belgeler daha önce gazete makaleleridir, daha önce yayınlanmış parti bildirileridir, daha önce yapılan basın toplantılarıdır ve buna dayanılarak yapılan yorumlardır. Burada, bir tarafın yorumu alınmıştır, diğer tarafın yorumu alınmamıştır.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Taslak...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Katılıyorum.

Çok somut bir yorum...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sonra söz vereyim.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ama çok kısa, iki dakikayı geçmeyecek.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 28

BAŞKAN – Yani az önce İdris Bey de ikinci kez ilave etmek istediği bir husus oldu ben...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Arkadaşlar, buraya bir şeyler...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bitirseydi sözünü.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – El koydu, darbe yaptı.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Çok özür dilerim.

Hâkim adama “Anlat oğlum.” diyor, bir sürü şeyler anlatıyor. “Oğlum bunu neye dayanarak konuşuyorsun...” Adam o sırada masaya dayanıyormuş “Masaya dayanarak...” “O zaman tabii evladım, istediğin kadar konuş.” demiş. Şimdi, arkadaşlar, belge, bir adamın kime karşı ne söylediği değildir. O anda yaşarken yaptıkları veya o andaki olan olaylardır. Yoksa yani on yıl önce, yirmi yıl önce olan olaylar için “şöyle yanılttı, böyle yanılttı” bu sözler belge olarak buraya girerse... Ben bir tek Hasan Celal için söylemiyorum, herkes için söylüyorum.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ben sadece örnek olarak söyledim.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Hayır, hayır, bakın, ben aynı şeyi söylüyorum. Yani bunları koyarsak bu belge olmaktan öte... Neye dayanarak konuşuyorsun oğlum? Masaya dayanarak, o zaman arkadaş masada o kadar çok kâğıt var ki 100 bin sayfa ile da kurtaramayız.

Ben burada, hakikaten, uzman arkadaşlar kusura bakmasınlar ama ben böyle bir belgeye imza atmak istemiyorum. Benim atacağım imzada masaya dayanmayacak, mutlaka bir belgeye dayanacak, bir yönetmeliğe dayanacak, bir kanuna dayanacak. Ha...

BAŞKAN – Kısa olmadı açıklamanız Feyzullah Bey, hatırlatmak isterim.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bitiriyorum.

O zamanki gazetelerdeki açıklamaları...

BAŞKAN – Rapor eleştirileriniz rapor sayfaları kadar uzun oldu.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – ...belki bırakırız insanlar değerlendirsin. Gazetelerdeki koyarız ek olarak, insanlar onu değerlendirsin, yorumunu biz burada yaparsak bu belge olmaz.

BAŞKAN – Bunları alt komisyonlarda tartışsanız çok daha iyi olacak, kendi komisyonlarınızda tartışmanızda yarar var.

Az önce arkadaşlarımız bir hatırlatma yaptılar, özellikle komisyon raporunun teslim tarihiyle ilgili. Açıkçası ben hukuken hiçbir çalışma yapılmamış durumuna düşer dedim. Onlar

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 29

da aslında “Şeklî açıdan bu böyledir.” dedi, esasa ilişkin böyle şeyler olmayabilir ama bu raporun Genel Kurulda...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bir konuşsak da cidden çok güzel bir rapor versek, efradının canına...

BAŞKAN - Genel Kurulun değerlendirilmesine sunulamaz eğer bir şekilde zamanında verilmezse, İç Tüzük’ün belirlediği zaman ve çerçevede teslim etmediğimiz takdirde hukuki bir yığın tartışmayı gündeme getirir, İç Tüzük tartışmasını. O yüzden ben bu komisyon raporuna 27 Kasım’da Komisyon Başkanlığına teslim edilecek diye bakıyorum.

Alt komisyonlarla ilgili bir kez daha hatırlatıyorum: Yani değerli başkanlarımız, değerli alt komisyon üyeleri; lütfen kendi komisyon raporlarınız üzerinde özet mi çıkaracaksınız, tartışma mı yapacaksınız? Şu anda açtığım tartışmayı biraz geneli üzerinde yürütüyorum ama somut örnekler üzerinde ilerlemesi biraz daha problem oluşturuyor gibi geliyor. Yani bu yöntem biraz şey...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) - Sayın Başkan, bir pratik öneri...

BAŞKAN – Kısa aralara girmekse, İdris Bey’e “Araya girmeyin.” dedim, şimdi biraz da fiilî durum yaratanlar darbeciler gibi...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Öğrendik...

BAŞKAN – ...ön alıyorlar, buna izin vermeyeceğim.

Selçuk Özdağ Bey, buyurun lütfen.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) - Ya bir...

BAŞKAN – Vermeyeceğim izin.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ben öğrendim, çok hızlı öğrendiğimi gösteriyor.

BAŞKAN – Feyzullah Bey darbe yaptı, söz aldı.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Enver Bey’in -Arkadaşımın- teklifine katılıyorum. Biz alt komisyon raporlarını iki gün içinde okuyalım ve bütün arkadaşlarımıza değerlendirmemizi, katılımlarımızı veyahut da çıkartacaklarımızı, itirazlarımızı, kabullerimizi, tekliflerimizi ilave edelim, olgunlaştıralım, tekrar yeniden bütün arkadaşlarımıza gönderelim, iki gün içerisinde -mesela perşembe günü- toplanalım alt komisyonlar olarak. Cumartesi günü de veya haftaya pazartesi günü de bütün komisyon bir araya gelmiş oluruz hem 60’ın hem 80’in hem 28 Şubatın raporlarını çıkartacaklarını, çıkartacaklarımızı, ilavelerimizi, önerilerimizi sunmuş, olgunlaştırmış oluruz. Burada kısır döngülerle zaman geçirmeye gerek yok, çünkü çok itirazlarımız olacak, zaman kaybına

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaraş.Sayfa: 30

sebebiyet verecek. O nedenle, uzman arkadaşlarımızın da yapmış olduklarına saygı duyalım ama bizler de katkılarımızı sunalım, son hâlini pazartesi günü son kez toplanalım, bir daha değerlendirerek bitirelim derim.

Düşüncelerim bundan ibarettir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, söz verdiğime tekrar tekrar vermeyeceğim, siz söz almıştınız.

İdris Şahin Bey, buyurun.

Sonra Yaşar Bey'e, sonra size tekrar.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Ben de değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ama burada konuşmalar cereyan ederken acaba ben diyorum ki: 12 Mayıs'tan bu yana farklı bir komisyonda mı çalışıyoruz? Hayretler içerisinde kaldığımı ifade etmek isterim. Yani kimisi diyor ki: “Ya süre çok az. Kardeşim iki üç ay içerisinde mi bu böyle olmalıydı?” Kimisi diyor ki: “Efendim, biraz daha farklı konulara girseydik iyi olurdu.”

12 Mayıs'tan bu yana birlikte çalışıyoruz. Öncelikle kendimize sonra da emeğimize ve uzmanların çalışmalarına haksızlık ettiğimiz kanaatindeyim. Rapor, elbette ki rapor açıklanmalı, kısa da olmalı ama bunu zaten akademisyenler yapıyor. Bu ülkede, sayısız 28 Şubatla alakalı, 12 Eylülle alakalı, 27 Mayısla alakalı, 12 Martla alakalı raporlar akademisyenlerin görüşleri var. Bize Meclisin ve kanunun vermiş olduğu yetki Anayasa ve İç Tüzük'ün “Araştırma komisyonusunuz.” diyor, “Araştıracaksınız.” diyor. Tarihin karanlık dehlizlerinde kalmışları çıkartacaksınız, milletimizle buluşturacaksınız diye bütün siyasi partiler bize bu yetkiyi verdi.

Sonra, şimdi, burada, Feyzullah Ağabey, “Masaya dayanalım.” diyor, masaya dayanmaya gerek yok, biz her türlü belgeye dayanıyoruz. Aldığımız belgeler Cumhurbaşkanlığından gelen belgeler. Aldığımız belgeler Başbakanlıktan gelen belgeler. Aldığımız belgeler MİT'ten gelen belgeler, aldığımız belgeler YÖK'ten gelen, Diyanetten gelen belgeler, bir kısım mahkemelerden gelen belgeler. Ben bir şeyi...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) - “Abartmayın.” diyor, “Anlaşılır hâle getirin.” diyor.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Şunu özellikle ifade edeceğim: Şimdi burada özellikle söylemek istediğim, çok ciddi bir çalışma ve çalışmanın sonucunda da ortaya konulan bir ürün var burada. Elbette ki, bakın, bu titizliği, Ahmet Bey'in, Süleyman Bey'in göstermiş

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 31

olduğu titizliği biz komisyondaki arkadaşlarınız olarak gösterdik ve sadece milletvekillerimize gönderdiğimiz taslağa dair üst yazıda bile emin olun yarım saat düşündük, taslak mı yazalım, çalışma mı yazalım, rapor mu yazalım ve sonunda dedik ki: Bu bir taslaktır. En nihayetinde neticeyi talep kısmını biz buraya ifade etmedik. Sonuç bölümünü taslak olarak gönderelim ve Yaşar Bey'in imzasıyla alt komisyon raporumuzu taslak olarak bildirdik.

Ha, sürece gelince de: Şimdi 12 Eylülü yaşayan, 71 muhtırasını yaşayan büyüklerimiz tarihi yaşadıkları için kısa geçelim istiyorlar. Ama biz o dönemlere yetişemedik, okuyarak öğreniyoruz ve sadece bu Darbe Komisyonu ile alakalı çalışmalar başladığında, emin olun, ben sayısız kitap okudum. Yaklaşık 30 bin sayfanın üzerinde bu süreçle alakalı kitap okuyan birisinin, sağdan soldan alıntılarla derlenip toparlanan bilgileri okuyup bir şeyler elde etmeye çalışan arkadaşlarımızın ve insanımızın, yıllardır bu millete acı çektiren darbelerle alakalı, kusura bakmayın da, oluşacak bir 300-500 sayfalık raporu da okusun. Bu konuda bunu “çok” diye değerlendirmiş olmayı ben doğru bir yaklaşım olarak görmüyorum. Ha, biz taslaklarımızı sunalım, ana komisyonda bu ne kadar aza indirilebilirse indirilsin ama hiç kusura bakmayın ki bazı şeylerin ifade edilmesini de bizler engellemeyelim.

Mesela ben Ahmet Ağabey'in samimice eleştirdiğini ifade ediyorum, içinde bir art niyet aramıyorum çünkü alt başlıklarını görmediğini ifade etti ve ben özellikle o alt başlıklarla alakalı bir iki hususu ifade etmek istiyorum. Bizim burada iddianame-brifing ilişkisinde niye böyle bir başlık koyduğumuzu, yargısal boyut açısından onu ifade etmek istiyorum.

Şimdi iddianamede, siz brifingde yüksek yargı mensuplarına yapılan sunumun yüzde 80'ini alıp da iddianameye yerleştirirseniz bir savcı olarak o zaman iddianame-brifing ilişkisi olur. Yoksa brifingde bahsedilen konulara siz iddianamenizde yer vermez iseniz o takdirde asla ve asla biz bunu bu şekilde değerlendirmeyiz ve ifade de etmeyiz. Mesela bir hadise, orada örnek dosyalardan birisi, uzman arkadaşımız çalışmamış, ben kattım, Şükrü Karatepe dosyasıyla alakalı. Getirdik, konuğumuzu biz burada dinlettik. O dönemin bir büyükşehir belediye başkanı. Yargılanmasının tamamı iki buçuk ay içerisinde sonuçlanıyor. Ahmet Ağabey, tecrübeli bir hukukçu. Benim onun meslekteki yaşı kadar yaşıma var ama gördüğüm ceza avukatlığıyla ekmek yemiş bir kardeşiniz olarak söylüyorum, en basit dosya iki buçuk üç yılda döner. İki buçuk ayda bir dosya DGM'den geçiyorsa, Yargıtaydan özel olarak onanıp geliyorsa ve konuğumuzun ifade ettiği şekliyle dönemin Yargıtay Başsavcısı Vural Savaş “Kardeşim, biz senin dosyanı öne alıp da yirmi yedi günde Yargıtayda onatmasaydık, Refah

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarş.Sayfa: 32

Partisinin kapatılması davasında nasıl delil olarak sunacaktık?" diye bir beyanı varsa olayın muhatabının, siz, bu dosyaları nasıl almazsınız burada örnek olarak?

Şimdi, Recep Tayyip Erdoğan'ın şiir dosyası, ifade özgürlüğünden dolayı bir sürü mağdur olmuş insanlar var. Bizim için önemli olan yönü o değil, ama daha sonraki aşamada bu dosyayla alakalı Yargıtayda yazılı emir yoluna başvurulmuş müessesede hukuki ihlallerin, kanuna aykırı uygulamaların olmuş olması nedeniyle örnek bir dosya olarak buraya takdim ediliyor. Ha, ana komisyon da bunu uygun görmez, o çıkartır.

Onbaşı Kadir Sarmusak köstebek dosyası, Ahmet Ağabey, Cumhurbaşkanlığından bizzat gelen belgede bütün kronolojik sırasını yazmış. Nasıl bu silsile yoluyla kendilerine ulaştığını, ulaşan bu evraklar üzerinde kendilerinin bunu Genelkurmay Başkanlığına nasıl tevdi ettiklerini ve daha sonrasındaki suç duyurularını ifade etmiş. Bu silsileyi buraya gelen konuklar da anlattı, Orakoğlu da anlattı, diğerleri de anlattı. E, şimdi, burada, komisyon olarak dedik ki: "Mesela Hanefi Avcı'yla alakalı bu değerlendirmeyi yaparken, sonraki süreç içerisinde kendi kendini infilak ettirmemiş olsa, bu memleketin kahramanlarından biri olacakmış, bu işin ortaya çıkartılması sürecinde gösterdiği tutum olarak diye de değerlendirdik. İçeriğinde bunu da göreceksiniz.

Mesela Nazlı Ilıcak dosyası. Nazlı Ilıcak dosyasında davanın hiçbir önemi yok. Sadece burada önemli olan Çevik Bir'in Zeytinburnu Başsavcılığına yazmış olduğu bir emir niteliğindeki, emir kipi ihtiva eden yazısı. O günün şartlarında bağımsız bir yargı mensubuna askerin brifingler sonrasında vermiş olduğu emir telakki edilecek yazı. Örnek olarak koymamızın sebebi bu.

Ve bir husus da, Anadolu sermayesiyle alakalı iki buçuk sayfa arkadaşlarımız bir özet yapmış. Burada bizzat kendi ifadelerinden -bir tespitle sadece bunun zapta geçmesini istiyorum- "Yeni kurulan endüstriler başlangıçta korunabilse de bu durum Türkiye'de sınırsız bir koruma hâlini alarak 80'li yıllara kadar devam etmiştir. -Yani Naci Hoca'nın başlangıçta söylemiş olduğu tezi de kuvvetlendiren bir tespit yapmış burada arkadaşlarımız.- Bu süre içerisinde içeride tekel ve oligopollerin oluşması sonucunda verimsiz ve israfla çalışan, maliyetleri yüksek ve ancak iç piyasaya satış yapabilen firmalar oluşmuştur. Ülkemizde, aşağı yukarı her alanda faaliyet gösteren en az sayıda olan holdingler ekonomide büyük bir etkinlik kazanmışlar, tekelleşmenin en iyi göstergesi 1969 yılında kullanılan 251 maddeden 93'ünde en büyük güç 3 firmaya, daha sonraki aşamada 1 firmanın toplam üretiminin yüzde 100'ünü, 87 maddede de en büyük üretiminin yüzde 75'i ile yüzde 99'unu, 56 maddede ise

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 33

ilk büyük 3 firmanın yüzde 50 ile yüzde 74'ünü ürettiği ve geriye kalan 15 maddede ise yüzde 50'sinden azını üretmekte olmalarıdır.” Yani üç dört tane firmaya vermişler. Bunu bizzat Yaşar Bey'e, ziyaretlere gittiğimiz esnasında bir büyüğümüz ifade etmişti “Ya bu nasıl oldu?” denilince Robert Kolejden mezun olan 5-6 tane -isimlerini burada zikretmiyorum- sanayicinin İkinci Dünya Savaşı sonrasında çağrıldıklarını “Sen şu işi yapacaksın, sen bu işi yapacaksın, sen bu işi yapacaksın.” diyerek tespitlerini onların verdiğini, geri kalan İstanbul'da üretilenin hepsine de Anadolu'da bayilikler verildiğini ve Anadolu'daki insanlar bayilikler eliyle kullanıldığını ifade ediyor. Ama 80 sonrasında, ekonomideki bir kısım dengelerin değişmesi sonrasında Anadolu'daki bu bayilerin artık üretim yapmaya başladığı ve üretim sonucunda bir kısım devlet imkânlarından da yararlanmak suretiyle ticari hayatın içerisinde kişilik kazanmaya başladığında da karşılarında bir cephenin oluştuğunu ifade ettiler ve burada komisyonda dinlediğimiz hemen hemen ekonomiyle alakalı tüm aktörler bunu kabul etti ve ifade ettiler. Vakıflar Bankası Genel Müdüründen tutun BDDK Başkanına kadar, konuklarımızdan, gazetecilerden ciddi anlamda... Mehmet Altan'ın ifadelerine burada değer veriyoruz, son derece güzel açıklamalar yaptı. Taha Akyol, aynı, benzer nitelikte açıklamalar yaptı. Bu nedenle sadece iki buçuk sayfa şeklinde arkadaşlarımız bunu örnek gösterdi.

Bir de Güneş Taner'in, o dönemin ekonomiden sorumlu Devlet Bakanının bizzat Ülker'e verilen teşviklerle alakalı, Çevik Bir'in kendisini aradığını, “Kardeşim bunların bayrakla, cumhuriyetle sorunları var. Ülkerspor basketbol maçına çıkarken ellerinde Türk bayrağıyla kapalı spor salonunu doldurmazlarsa bunu vermeyin.” dediğini, maçta herkesin eline Türk Bayrağı verildiğini, Ülker'in Türk Bayrağıyla bir probleminin olmadığı tespit edildikten sonra da farklı yöntemler denemek suretiyle yine teşviklerinin verilmediğini ifade etti. Yani bunlar o dönemin bakanı ve Ufuk Söylemez...

BAŞKAN – Şimdi, çok sözünüzü kesmek istemiyorum İdris Bey ama...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Çok özür diliyorum Başkanım...

BAŞKAN – Şimdi, bu süren tartışmalardan benim anladığım şu ki: Alt komisyonlar raporlarını bu anlamda, kendi iç tartışmalarına tekemmül ettirmemişler. Yani ben şunu düşünüyorum açıkçası: Yani bütün alt komisyon üyesi milletvekillerinin kendi aralarında bu tartışmaları bitirmiş ve en azından bunun buraya böyle yansımış olmasını ümit ediyorum ve açıkçası bir kez daha takvim ve tarih değerlendirmesi yaptıktan sonra perşembe gününe kadar -en geç daha doğrusu- alt komisyonların kendi iç toplantılarını yapıp...

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Cuma olsun Sayın Başkan.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 34

BAŞKAN – Hayır.

Şöyle bir şey var: Perşembe günü akşama kadar iç toplantılarını tamamlayıp raporlarını tekemmül ettirmelerini... Biz de perşembe geç saat itibarıyla raporları birleştirilmiş hâliyle cuma günü milletvekillerimize sunacağız. En geç -bu takvimi özellikle sıralıyorum- pazartesi günü muhalefet şerhlerinin tamamlanması ve salı günü de raporun Meclis Başkanlığına sunulması olarak takvimi bir kez daha hatırlatıyorum, ondan sonra...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Kaça kadar biz...

BAŞKAN – Muhalefet şerhleriniz mi?

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Hayır, hayır, perşembe günü sunulması. Ben mesela komisyonda toplanacağız, önce biz bunları alıp, komisyonda bir karar altına alacağız bir şeyler vereceğiz.

BAŞKAN – Karar altına alamadığınız hususları da muhalefet şerhi olarak yazarsınız. Yani...

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Alt komisyonun muhalefet şerhi yok.

BAŞKAN – Alt komisyona değil, üst komisyona.

Yani “28 Şubatla ilgili itirazlarım bunlardır.” deyip üst komisyona ekler. Kim ne kadar muhalefet edecekse, yani o anlamda, ben, kendi AK PARTİ veya şu demiyorum, hepimiz için geçerli, ilaveler, çıkarmalar, ne yaparsanız. Raporlar size ait bir şey çünkü nihayetinde alt komisyonlarda, bütün milletvekilleri alt komisyonlarda üyeydi ve birlikte çalıştılar. Birleştirilmiş olarak cuma günü bütün raporları milletvekillerimize resmî olarak ulaştıracağız. Pazartesi günü 17.00’ye kadar muhalefet şerhlerinin tamamlanması, salı günü de Meclis Komisyon Başkanlığı olarak raporumuzu teslim edeceğiz. Bu tarih ve takvim sıkışıklığının, elbette ki bir çözümü yok, aşamadığımız bir zaman sorunu var, bu zaman içerisinde yapılacak bu çalışmalar. Arkadaşlar muhalefet şerhlerini hazırlarlar.

Buyurun İdris Bey, tamamlayın, ben bu hatırlatmayı yaptıktan sonra.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hemen tamamlayacağım.

Ben, özellikle buradaki tespitler noktasında gerek Ahmet Bey’in gerekse Süleyman Bey’in taslak şeklindeki önerisine -Süleyman Bey tam dışarı çıkmıştı- kesinlikle katılıyorum. Sadece biz o yazıyı yazmak için yarım saat Yaşar Bey’le tartıştığımızı ifade etmek istiyorum. Bu bir taslaktır ama maalesef dışarıya yansıyan yönü itibarıyla arkadaşlarımıza hassasiyet göstermelerini ifade etmemize rağmen, raporlar...

BAŞKAN – Bütün ortak kararlar...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 35

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – ...ve rapor diye takdim edilerek bu taslaklar gazeteciler elinde dolaşmaktadır. Bunda...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Nasıl oluyor, nasıl oluyor?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bunda sorumlu kimse...

BAŞKAN –Soruşturalım mı?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Sorumlu kimse, bakın, çok netliğiyle ifade edeyim...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Memnuniyetle...

BAŞKAN – Kimin mailinden kime gittiği çok kolay tespit edilebilir veya belgelerinden. Boşverin...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Sorumlusu kimse Meclis önündeki sadakatini saygıyla karşıladığınızı ifade etmek istiyorum.

Ben sadece şunu sonunda ifadeyle sözümü bitirmek istiyorum: Gerçekten, arkadaşlar, burada kendi emeğimize saygı gösterelim. Güzel bir çalışma oldu. Birlik, bütünlük içerisinde toplumun bizden beklediğinin çok çok ötesinde, açıkça ifade edeyim, bu Komisyonunda, şu anda herkesin oturup, kalkıp, Türkiye Büyük Millet Meclisinde birinci öncelik olarak gördüğü Darbe Ve Muhtıraları Araştırma Komisyonunun faaliyetleri. Geçmiş tarihte siyaseten aktör olarak bulunmuş olanların hepsi burada komisyon üzerinden kendisini tekrar Türk toplumuna ifade etme gibi bir ihtiyaç hissettiğinde hepimiz görüyoruz. Bakın, davet etmediklerimiz bile “Bizi niye davet etmiyorsunuz?” gibi bir serzenişte bulunuyor. Dolayısıyla, -Hocam lütfen beni bağışlasın, Feyzullah Ağabeyim zaten büyüğüm onun bağışlayacağına inanıyorum- bu raporlar akademik raporlar, zaten bu konularla alakalı herkes tarafından sunuldu ama bu araştırma komisyonunun yapması gereken hiçbir gizli detay bırakmadan... Bugün bu komisyon için Millî Güvenlik Kurulu kararları üzerindeki yasak kaldırılıyor arkadaşlar. Bunun kıymetini bilelim. Cumhurbaşkanlığından, Başbakanlıktan gelen evrakları milletle paylaşmaktan niye korkuyoruz? Ama şunu özellikle ifade ediyorum: Biz burada hüküm verecek bir...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bir korku mu hissediyorsunuz İdris Bey, “Niye korkuyorsunuz?” diye soruyorsunuz? Komisyon üyeleri için böyle bir şey mi hissediyorsunuz?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hayır onu demiyorum, ama şunu özellikle söylüyorum: Biz burada hüküm verecek bir kurum değiliz, araştırıp ortaya koyacak bir kurumuz. Bu noktada da Komisyonumuz fevkalade güzel bir çalışma göstermiştir. Ben de Başkanımızın söylediği

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 36

gibi kısa süreç içerisinde alt komisyonlar bu durumlarını değerlendirip bu işi noktalasın diyor, teşekkür ediyorum.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, bir cümle bir şey söyleyeyim, ben bu kadar uzayacağını...

BAŞKAN – Kısa açıklama veya...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – İdris'in söylediği bir şey var, bana karşı söylediği bir şey ona bir yanıt vereyim, yanıt değil de bir açıklama yapayım onu...

BAŞKAN – İdris Bal'a... İdris Bey, siz buyurun.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Hayır, hayır şimdi şöyle...

Efendim izin verir misiniz.

BAŞKAN – İdris Bey, kısa bir açıklama yapıyor, darbe yapmayın.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Darbe yapmıyorum...

BAŞKAN – Rica ederim darbe yapmayın, söz darbesi bunlar.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Şimdi, Şükrü Karatepe'ye “Biz senin davayı şu kadar sürede bitirmemiş olsaydık şuraya şunu nasıl verecektik.” dediği bir sözden bahsediyorsunuz...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Vural Savaş Bey'in...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Vural Savaş'ın...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Ama onu oraya yazmadım, merak etme yani, ben yazmadım.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Böyle bir şey söylemişse yazılmalı da ayrıca, o ayrı.

BAŞKAN – Tutanaklarda var.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Bir iddia var.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ama böyle bir şey dediği demediği belli değil. Meşuk.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Ben hukuki olarak isterseniz bunu kısaca bir cümleyle söyleyeyim efendim: Verilmiş takipsizlik kararları kesinleşmiş, kesinleşen kararlara iki üç ay

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 37

sonra başka illerden itirazlar olmuş, Kayseri’de DGM kapatılmış, Ankara’da birleştirilmiş, birleştirilen DGM’de savcı ve mahkeme rapor istemiş “Suç yoktur.” demiş, sonrasında...

BAŞKAN – Sayın Toptaş, Sayın Şahin, sizin aranızdaki tartışmayı... Rica ederim...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bir şey daha, bitiriyorum efendim, bir cümle bitiriyorum.

BAŞKAN – Bunun hukukiliği... Lütfen üzerinde komisyonlar olarak tartışın.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Sevgili İdris, Osman Özgüven hakkında da Yargıtay iki ayda verdi kararı.

BAŞKAN – İşte onları da ele alalım, onun da koyulması lazım.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Getir, onu da koyalım.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bugün, bugün. Daha üç gün önce.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hemen getirelim, onu da koyalım diyorum.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Darbe dönemiyle şimdiyi karşılaştırmaya kalkıyor...

BAŞKAN – İdris Bey, kısa bir araya girdiniz çünkü ilk, söz almayanlara...

İDRİS BAL (Kütahya) – Kusura bakmayın yani ben zaten her zaman kısa konuşurum Sayın Başkanım, biliyorsunuz, kurallara da uyuyorum.

Burada öncelikle, değerli arkadaşlar, şunu söylemek lazım: Burada benim dediğim ya da sizin dediğiniz olacaktan ziyade ne olmalıdır, iyi niyet, hiç kimse birbirimizin iyi niyetini zaten sorgulamıyor ama metodolojik olarak hangisi doğru olmalıdır, burada hafife alma... Ben hiçbir Komisyon üyesinin yapılan çalışmayı hafife aldığını zannetmiyorum. Ama ya da ciddi olmadığı bağlamında sorun yok ama 1.500 sayfalık bir çalışmaya ben ansiklopedi diyebilirim, kitap diyebilirim, doküman diyebilirim ama bir rapor asla demem. Böyle bir rapor, değerli arkadaşlar, olamaz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 38

İkincisi, akademisyenler bir kere, rapor hazırlamaz. Raporu hazırlayanlar, değerli arkadaşlar, raporu hazırlayanlar karar vericilerin ısmarlaması üzerine...

Aslında herkes tarafından duyulmasını istiyorum ben söylediklerimin, isterseniz konuşayım ondan sonra şey yapayım.

Şimdi, akademisyenler bir sefer, değerli arkadaşlar, rapor hazırlamaz, akademisyen kitap yazar, makale yazar. Ha, siparişe binaen rapor hazırlar ve rapor hazırladığında da bakın, şöyle bir laf vardır: En kötü rapor uzun rapordur, okunmaz çünkü. Şimdi, bu çerçevede... O zaman diyeceğiz ki: Niye bu kadar adamı dinledik? Neden bu kadar belge istedik? Bunlar -İdris Bey'in de söylediği gibi yani- saklanmak için değil bunları yazılı olarak açık koyalım, herkes gelsin kullansın, İnternet'ten herkes yine kullansın, bu dokümanı da kullansın ama Feyzullah Bey çok güzel bir şey söyledi: "Dip not koyalım." Diyelim ki: "Kardeşim, bu hususta detaylı bilgi için doküman 1'e bakın, doküman 2'ye bakın, doküman 3'e bakın."

BAŞKAN – Yapın bunları Komisyon üyeleri olarak İdris Bey. Böyle yapılmasından ziyade yapması gerekenler sizlersiniz, kim bunu yapacak bunu?.

İDRİS BAL (Kütahya) – Ben yaptım ve tüm arkadaşlarla paylaştım raporumu ve çok ciddi, Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere takdir de aldı bu rapor, sizlerle paylaşabilirim değerli arkadaşlar.

Yani burada... Ben yaptım yani yaptığım şeyi söylüyorum değerli arkadaşlar.

Şimdi, değerli arkadaşlar...

Araya girildiği için konuşamıyorum yani, az bir şey fark var.

BAŞKAN – Size ben araya girerek söz verdim zaten. Siz "Bir kısa ekleme yapacağım" dediğiniz için verdim, siz söz aldınız.

İDRİS BAL (Kütahya) – Sayın Başkanım, bu Komisyonda aynı zamanda ben ciddi bir yönetsel sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Ben alt komisyonda doğru dürüst konuşamadım,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 39

açıkça söyleyeyim. Sağ olsun böyle... Yani bu konuya girmek istemiyorum ama demokrasiye müdahalelerle ilgili bir komisyonun içinde önce demokrasi olması lazım. Yani burada hepimiz eşitiz, eşit üyeleriz ama ben bunu kendi alt komisyonumda görmedim, kusura bakmayın, ben çok az konuşurum, bir de şunu söylüyorum: Şimdi, ne oldu, ne olacak? Bu Komisyonun raporunda bence ne oldu? Buna yüzde kaç ayırdık? Yani raporumuzda ne kadar yer ayırıyoruz? Ne olacak ya da ne olmalı? Buna yüzde kaç yer ayırıyoruz.? Burada, ben “Ne olacak?” kısmına ciddi yer ayrılmadığını düşünüyorum yani burada şöyle olması lazım: Tamam, şunlar şunlar, şu hatalar yapıldı ama geleceğe dair Millî Savunma Bakanlığı... Mesela şunu diyor muyuz biz? Genelkurmay Başkanının Millî Savunma Bakanlığına bağlanması doğrudur ya da eğridir ya da biz diyor muyuz...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – 35’inci maddenin kaldırılması...

İDRİS BAL (Kütahya) – 35’inci madde kaldırılmalı mı, kaldırılmamalı mı?

BAŞKAN – Var raporda hepsi.

İDRİS BAL (Kütahya) – Anayasa değişiklikleriyle alakalı ya da ne bileyim, yönetim tikanıklıklarıyla alakalı...

BAŞKAN – Var var, hepsi var.

İDRİS BAL (Kütahya) – Başkanlık sistemi, parlamenter sistemi...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Ayı ayrı komisyon kurulmasını söylüyor muyuz?

İDRİS BAL (Kütahya) – Ya da sendikaların en büyük hatası neydi, ne yapmak lazım? Ya da medyadaki çoğulculuğun pekiştirilmesiyle alakalı. Ya da millî eğitimde nasıl bir düzenleme yapmak lazım, demokrat insan tipinin yetiştirilmesi anlamında? Ya da askeriyenin eğitimiyle alakalı bir önerimiz var mı? Ya da polisin rolüyle, eğitimiyle alakalı bir önerimiz var mı? Kısacası değerli arkadaşlar, bizim kırmızı çizgilerimizin olması lazım Komisyon olarak. Sevilir sevilmez, belli kırmızı çizgilerimiz olacak ve ondan sonra yine tekrar ediyorum, burada yapılan çalışmalar çok değerlidir, ben buna değersiz demiyorum ama rapor, 1.500 sayfalık

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 40

rapor olmaz, bu değerlidir. Buna ne diyelim doküman diyelim, yine bunu da yayınlatalım, yine bunu da İnternet'e koyalım ama raporumuz, benim şahsi kanaatim yanılıyor olabilirim değerli arkadaşlar, 50-60 sayfa hadi zorlamayla 80-100 sayfa olsun toplam.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Zorlama Hocam çok fazla tutmasın.

İDRİS BAL (Kütahya) – Onun ötesinde de Feyzullah Bey'in de söylediği gibi 10 sayfa içerisinde “hap” mı diyelim, “reçete” mi diyelim adına? 1, 2, 3, 4, diye belirli geleceğe yönelik önerilerimizin olması gerekir.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Bir sunuş bildirgesine benzer bir şey.

İDRİS BAL (Kütahya) – Aynı ve 10 sayfanın medya tarafından ve herkes tarafından ciddiye alınacağını düşünüyorum. 1.500 sayfa kesinlikle ciddiye alınmaz.

Teşekkür ederim.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Sayın Başkanım bir cümle bir şey söyleyeyim.

BAŞKAN –Ama bir cümle olsun sonra Yaşar Bey'e söz vereceğim.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Evet, İdris Bey'in söyledikleri bağlamında ifade ediyorum, her iki İdris Bey'in de. İdris Bey, çok alınıyorsun, niye alındığını anlamadım ben.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hiçbir şekilde alınmıyorum, ben olması gerekeni söylüyorum.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Bu arkadaşların yapmış olduğu çalışma fevkalade verimli çalışma, doğru bir çalışma, teşekkürü hak eden bir çalışma, parantez içerisinde onu bir kenara koyalım. Ama şimdi, biz, bugün, perşembe günü bir daha toplanacağız. Ne yapacağız perşembe günü, biz şimdi, bu raporu, bu 500 sayfalık raporu kaç sayfaya indireceğiz? Herkes kendi raporunda direktirse alt komisyonlar bu rapor, biraz önce söylediğiniz gibi bir bilgiler yığını hâline gelir, insanlar istediği bilgiyi içinden alabilecek bir konumda ve durumda olmaz. Çok bilginin üst üste yığılması hiçbir bilgiye ulaşamama gibi bir sonucu ortaya çıkaracak. Onun için kağıtların arasında kaybolup gidilecektir. Bu çok faydalı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 41

şeylerdir ama ben bir başka şey daha görüyorum: Burada getirilen öneriler, mesela Sayın İdris Bey dedi ki: “Şunlar var mı, bunlar var mı?” Bunların hepsi var, söylediklerinin hepsi var fakat demek ki orası okunamamış, niye?

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Paylaşılmamış yani.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Ama niye okuyamadı İdris Bey? 500 sayfa yazarsan adam başladıysa 150 sayfaya gelmiş kalmıştır yani.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Hiç onunla alakalı değil. Arkadaşımız onu konuşmak istemedi. O konuda biz ona hak vermemelik yapmadık.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Şöyle bir şey düşünmek lazım, burada bugün bu raporun kaç sayfa olarak hazırlanması gerektiğini, bunun ne kadarının 28 Şubat, ne kadarının 27 Mayıs, ne kadarının 12 Eylül'e ait olacağını belirlemek gerekiyor, yani bir rafine etmemiz gerekiyor. Bu konuda anlaşırsak perşembe günkü toplantıda, o toplantının bir anlamı olur, perşembe günkü toplantıda yine aynı şekilde biz bir raporla ortaya çıkarsak o zaman “Cuma günü nasıl bunlar birleştirilerek daha az sayfalı bir rapor hâline getirilecek?” sorusunu kendi kendimize sormamız gerekiyor. Onun için yapılanlara kimse bir şey söylemiyor ki kesinlikle teknik açıdan sıkıntı yaratır, ona söyleniyor, bu konuda endişe etmek doğru.

BAŞKAN – Şimdi, alt komisyon raporlarını biraz da dokümantasyon olarak değerlendirin. O zaman şöyle bir şey var yani her raporun özeti ve şeyi çıkartılabilir o ayrı bir şey, Meclis Başkanlığına sunuşta ama asıl sunuş, sonuç ve öneriler kısmıdır önemli olan, diğer, bugüne kadara araştırma komisyonlarının raporları bu anlamda bakın, siz “600 sayfayı 50 sayfaya indirin.” dersiniz içindeki bütün değerlendirmeler ve belgeler de bir anlamda şeye gider. Bu üst Komisyonun, dediğim gibi ana raporumuzun sunuş, sonuç ve öneriler kısmı okunacaktır, diğerlerini birleştiririz, içeriğini de çok somut -dediğim gibi- özel bir itirazınız olan husus varsa “bu yanlış olmuş, bu doğru olmuş” onları çıkarttırabilerseniz alt komisyon

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 42

toplantılarınızda çıkarttırın, çıkarttıramıyorsanız ve bu konudaki -genel- aranızdaki anlaşmazlık söz konusuysa da zaten muhalefet şerhi yazarsınız. Buna bütün milletvekilleri de dâhil.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Bu öğleden sonra bir toplantı varmış, ne toplantısı Sayın Başkanım?

BAŞKAN – İngiliz parlamenterleri Komisyonla görüşmek üzere bir randevu talep ettiler, biz de verdik, sizlere de onu duyurduk katılmak isterseniz diye.

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Bu İngiliz emperyalizmini, Amerikan şeyini katmayalım, bu rapor iyi gidiyor...

BAŞKAN – Yok, onlar... Yok, yok...

ÖZCAN YENİÇERİ (Ankara) – Ben kesinlikle doğru bulmuyorum yani şaibe yaratır, bu çok yanlış olur Sayın Başkan...

BAŞKAN – Tutanakları kapatır mısınız? Yani aramızda değerlendireceğimiz bir konuya geldim ben.

Gene değerlendirme yapayım yani bu sonuçlar itibarıyla bu raporlar birleştirilir, sonuç ve öneriler ve giriş kısmı bu anlamda çok önemlidir, bununla birleştirilmiş olarak ben cuma günü milletvekillerimize ulaştıracığım, alt komisyonlar kendi çalışmalarını bu anlamda tamamlasınlar, eksikliklerini gidersinler, cumadan sonra da herkesin muhalefet şerhlerini yazmak üzere pazartesiye kadar süre vereceğiz. Gelmemiş, tamamlanmamış, eksik belgeler var. Bu arada Başbakanımıza gidecek olan soruların tamamlanmasını bekliyorum, bazı milletvekillerinden gelmesini. O tamamlandıktan sonra bugün itibarıyla onları ulaştıracacağız, onların da cevap vermesi için belli bir süre tanıyacağız. Ek gelen ve daha sonradan gelmeye devam eden bazı belgeler var, gelirlerse bunları da raporun ekleri olarak Başkanlığa sunacağız.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 43

Burada söylendiği gibi tüm bu bilgiler, belgeler zaten dijital ortama aktarılacak ve Meclis Başkanlığına sunulacak. Dolayısıyla en son sözü Yaşar Karayel Bey'e veriyorum. Bir yemek arası... Araya girmeler... En son söz onun olacak o zaman bu durumda.

Buyurun araya...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Sayın Başkanım, yani bu önerilerinize karşı şunu söylemek istiyorum, siz diyorsunuz ki: “Alt komisyonlar çalışacak.”

BAŞKAN – Çalışın sonuçlandırın diyorum.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Şimdi, ben de şunu öneriyorum: Yani biz çalışmaya varız, gece de çalışmaya varız, bu böyle algılanmasın ama bunun bir özeti eğer gelmezse, bunun üzerinden bir değerlendirme yapacaksak bu zorlaştırır işi ve bu, buradan yine söylüyorum, rapor çıkmaz.

BAŞKAN – Özetten belki bir şey de... Çok da zor anlaşılabilir diye düşünüyorum ben. Ben özete baktığımda çok bir şey anlamıyorum.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, somut öneriyorum. Madem bu kadar alt komisyonların raporları çıkmıştır o zaman arkadaşlarımız da çalışsınlar, çok sahici, bunu özetleyecek 50'şer sayfalık bir rapor varsa onun üzerinden değerlendirme yapalım. Yok, bunun üzerindeyse toplanmaya gerek bile yok çünkü bunun üzerinde biz bir-iki günde bu raporu özümseyemeyiz ve eleştirilerimizi de yazamayız, bir tek şey yaparız: “Bu böyle kalacak.” diyorsanız, “Bu veri tabanına göre gideceğiz.” diyorsanız biz şimdiden anca muhalefet şerhlerini yazmaya başlarız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Yaşar Karayel Bey, buyurun.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben hayretler içerisindeyim gerçekten. 12 Mayıs'tan beri burada bütün arkadaşlar emek veriyorlar, gayret ediyor ve koşturuyorlar, herkesin de katkısının olduğunu zannediyorum ve katkıları olanlar da

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 44

var. Biz bu raporu bütün arkadaşlarımıza, üst Komisyon üyesi yani Komisyon üyesi arkadaşlarımızın hepsine gönderirken burada tartıştık, konuştuk dedik ki: “Bu bir rapor taslağıdır.” Arkadaşlarımıza da özel not yazdım “Yanlış anlaşılır mı?” diye de konuştuk, dedik ki: Arkadaşlar, salı günü Komisyon toplantısı olacak, bu komisyon toplantısından sonra bunun kamuoyuyla paylaşılması konusunda hassasiyet gösterilmesiyle ilgili de yani bir paylaşılması konusunda not da düştük ve bütün buna rağmen Türkiye evet, şeffaf bir toplum olması güzel ama şimdi Süleyman Bey’in eleştirisini de doğru buluyorum ama bir buradan çıkınca bakınız, en ketum şekilde davranmaya gayret ettik ama biri arkadaşımıza, buradan herhangi birisi, kimden gitti bilmiyorum ben ama Komisyondan çıkmadığından ismim kadar eminim. Şimdi çıktı veya çıkmadı önemli değil...

Feyzullah Bey, sonra konuşursanız bizim de konuştuklarımızın bir kıymeti olur herhâlde.

Şimdi, şunun için söylüyorum: Arkadaşlar, burada, bu Komisyon arkadaşlarıma teşekkür ediyorum, gerçekten çok büyük emek sarf ettiler. Gelen seksen tane kuruma yazı yazdık, bizatihi İdris Bey’le giderek kurumlara özel ricada bulunduk “Aman, elinizdeki belgeleri şu kapsam içerisinde bize gönderin.” Gittik, o kurumlarda özel gayretler göstererek sizleri bilgilendirmek için bu raporların buraya gelmesini sağladık ama siz, buradaki çalışan arkadaşlarımız, bu raporlarla ilgili yeteri kadar bilgilenmemiş olabilirsiniz -buna katılıyorum ben- ama bu, bilgilenmemiş olmak bu raporun eklerine konmasına mâni değil. Biz bunların hepsini yazarken altına tek tek şu 500-600 sayfalık kısımda bize gelen belgeleri yorumsuz olarak “Bu konuyla ilgili şudur, Türkiye’de demokrasiyi işlevsiz kılan konularla ilgili kurumların yapmış olduğu belge, bilgi, dokümanlarında şunlar vardır ve bunlar raporun ekindedir.” diye yazdık ve bir taslak rapor olduğunu da zaten gönderirken söyledik. Şimdi, bu taslak rapor yani yok farz edilerek 50 sayfaya düşürecek birisi varsa Sayın Başkan, Komisyon Başkanı olarak ben böyle bir şey yapamam.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 45

BAŞKAN – Yapabilecek birisi varsa yapsın.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Hayır, siz kimi görevlendiriyorsanız o arkadaşımız 50 sayfaya indirebilir ve ben de onun altına imza atarım.

BAŞKAN – Bu mümkün değil 50 sayfaya inmesi. Yani indirebilecek birisi varsa...

İDRİS BAL (Kütahya) – Çok rahat iner, inmezse bu rapor, rapor olmaz yani.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Tamam, ben yani bunu Komisyonun huzurunda ifade ediyorum çünkü böyle bir Komisyon... Bu Komisyon, üst Komisyonun raporunun ekleri olabilir, ben buna katılıyorum, hiçbir itirazım yok buna ama bu rapor veyahut da bu taslak, bu çalışma Türkiye'nin 50 yılını 50 sayfaya sığdıracak akademisyenler olabilir, ben ona katılıyorum ama benim öyle bir becerim yok. 50 sayfaya indirebilecek yani bu işle ilgili kabiliyetli arkadaşlarımız bunu indirebilirler, buna da saygı duyarım, katılıyorum, benim hiçbir itirazım olamaz ama gerçekten, buradaki şeylerin hepsi 50 yıllık Türkiye Cumhuriyeti tarihinde sizin sayenizde, bu Komisyonun sayesinde, Meclis iradesi sayesinde Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk defa Cumhurbaşkanlığı arşivleri Meclise açıldı, kamuoyuna açıldı, yasakları kaldırıldı ve sizin iradenizle buraya kadar geldi. Bunların hepsi o dokümanlar. Başbakanlığın dokümanları, MİT'in dokümanları yani Diyanet İşleri Başkanlığında gizli gibi gözüken, gizli olmayan bir şeyin ama...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Aslında hiçbir gizlilik olmadığını gördük.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Anladım ama neticede nasıl bir faaliyet...

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Herkese açık bize gizli.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Aynen öyle. Herkese açık ama gizlilik, üstünde... Gizli diye damgalanıp bize gönderilmeyen şeyler Meclise ilk defa gönderilmiş oldu. Aslında...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Bu gizli denilenlerin hepsine biz daha önce ulaşmışız.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Evet.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 46

Şimdi, bu gizliliği kaldırılan şeylere Meclisin iradesinin sahip çıkması lazım. Bunların bir daha yaşanmaması için gerekli çalışmanın yapılması lazım, onun için ben arkadaşlara tekraren teşekkür ediyorum, gerçekten çok büyük bir gayret sarf ettiler. Biz gece gündüz beş gündür buradayız. Komisyon üyesi olmayan arkadaşlar da var, onlar da gelip çalışabilir. Bizim hiç kimseye bir kısıtlamamız yok. Herkese de her konuyla ilgili zaten bilgi...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Hiç haberimiz de yok Yaşar Bey. Başkanımız sizsiniz, çağırırsanız gelmez miydik yani?

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Olsun ağabey. Benim haberim var da sizin haberiniz niye yok? Haberiniz yoksa kendinizi sorgulayacaksınız, burada Komisyona yani yaparken...

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Hayır, böyle değil Yaşar Bey yani çok özür diliyorum.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Allah Allah, ya, yapma Yaşar Bey, yapma arkadaş ya. Beni arayıp şu gün toplanacağız dedin de gelmedik mi ya? Yapma, bunu hiç olmazsa savunma. De ki “Kimseyi çağırmadık.”

SÜLEYMAN ÇELEBİ (İstanbul) – Burada haksızlık yapılıyor. Bizim Komisyonumuza, alt komisyonumuza böyle bir talep gelmedi, böyle bir görüşme yapıldığından haberimiz yok.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Hiç haberim yok benim ya. Ben iktidardaki partiyim, benim haberim yok.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Bir dakika, bağırmana gerek yok Feyzullah Bey. Ahmet Bey bizim komisyonumuzun üyesi değil, kendisine teşekkür ediyorum. Başından itibaren kendisine haber ulaştı, veya ulaşmadı biz arkadaşlarımızın hepsinin e-maillerine geçiyoruz “Çalışma şöyledir.” diye. Ahmet Bey bütün komisyon çalışmalarında nezaret etti, teşekkür ediyorum katkılarına ama Ahmet Bey’e derken eğer kendimiz komisyona ilgi duymuyor ve çalışmıyorsak yapacağım benim ne var Süleyman Bey?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 47

BAŞKAN – Şimdi, değerli milletvekilleri, Sayın Karayel, karşılıklı bir tartışma hoş değil tutanaklara... Daha sonra aranızda tartışın.

İDRİS BAL (Kütahya) – Yok yok, ben zaten kendi alt komisyonumuzda da ne olduğunu hiç bilmiyorum. Bir arkadaş kendi başına götürdü yani burada mesela burada bir sürü görevli arkadaşlar var, onlara format verildi mi “Şöyle şöyle yapın, kısa yapın.” dendi mi? Bunu şimdi daraltmak zor.

BAŞKAN – İdris Bey, Yaşar Bey’in tamamlamasına izin verir misiniz? Ama karşılıklı konuşmayalım lütfen.

Yaşar Bey, sözlerinizi tamamlar mısınız? Sözlerinizi tamamladıktan sonra...

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Efendim, başa dönersek, bunun bir taslak olduğunu, bir çalışma olduğunu arkadaşlarımızın katkılarıyla...

BAŞKAN – Enver Bey, Feyzullah Bey, rica ederim, konuşmalar bir tamamlansın kendi aranızda sonra konuşur musunuz!

Yaşar Bey, lütfen buyurun.

YAŞAR KARAYEL (Kayseri) – Bunun bir taslak olduğunu, bugünkü bu toplantıdan sonra paylaşılmasıyla ilgili notu bile arkadaşlarımla paylaştım, hassasiyet gösterdim ama buna rağmen bu kamuoyuyla paylaşılmışsa bizim yapabileceğimiz bir şey yok, bizle de paylaşılmış değil, bu konuyla ilgili ama ben eleştirilere, önerilere de katılıyorum. Bize e-mail gönderip önerilerine bizimle paylaşan arkadaşların bütün önerilerini dikkate aldım, bunların hepsini bu raporda, mümkün mertebe, yansıttım yani katkı sağladıkları için de onlara da teşekkür ediyorum ama ben şunu söylüyorum, ben Sayın Başkan, tekraren söylüyorum: Elli sayfaya indirecek olan bir arkadaşı bulun ve indirsin.

Teşekkür ediyorum.

İDRİS BAL (Kütahya) – O zaman bu kadar insanı niye istihdam ediyoruz arkadaş ya? Komisyon üyelerine...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 48

BAŞKAN – İdris Bey, söz vermedim.

İDRİS BAL (Kütahya) – Tamam anladım da herkes bir laf ilave ediyor kusura bakmayın da bir laf da ben ilave edeyim. Yani Komisyon üyelerine, çalışanlara siz diyeceksiniz ki: “Şöyle bir şey istiyorum...”

BAŞKAN – İdris Bey, ben size söz vermedim şu anda.

İDRİS BAL (Kütahya) – Tamam söz vermediniz de ben cümlemi tamamlıyorum.

Diyeceksiniz ki: “Şöyle istiyorum, ona göre çalışın.”

BAŞKAN – Bu nasıl bir şeydir İdris Bey, bu nasıl bir durumdur?

İDRİS BAL (Kütahya) – Bu nasıl bir durum anlamadım ben. Herkes bir şey ilave edince oluyor da...

BAŞKAN – Ben herkese müdahale ediyorum.

İDRİS BAL (Kütahya) – Bakın, ben burada, herkes söze giriyor, sizden izinsiz ilk kez söze girdim, kusura bakmayın yani öyle benim hiçbir kişiden aşağı tarafım yok, kusura bakmayın yani. İki cümle söyledim, bir şey söylemedim.

BAŞKAN – Ben herkese müdahale ediyorum İdris Bey.

İDRİS BAL (Kütahya) – Ama herkese müdahale etmenize rağmen...(Gürültüler)

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, toplantıyı kapatıyorum.

23 Kasım Cuma gününe kadar...

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Efendim, bir saniye, kapatmadan önce bir düzeltme yapacağım Sayın Başkan. Tutanakta bir düzeltme yapacağım.

BAŞKAN – Hayır, Ahmet Bey bir saniye.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Kendi konuşmamda bir düzenleme yapacağım.

BAŞKAN – Ya, şu söz talepleri konusunda, Yaşar Bey, Feyzullah Bey, rica ediyorum. Bir saniyenizi rica ediyorum. Yani hiç olmazsa şu söz talepleri ve söz alma, bir başkası konuşurken söze saygı gösterme ve araya girmeme gibi hususlara hiç olmazsa

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras.Sayfa: 49

şurada dikkat edelim, rica ederim. Yoksa, ne sağlıklı bir toplantı yapılabilir ne de buradan sağlıklı bir sonuç çıkabilir. Dolayısıyla burada fiili bir durum var, ben de bunu böyle yapacağım, uygun bir şey değil, müsaade edin, söz talep edin, sözleri vereyim, ona göre tartışmaya devam edelim. Sağlıklı olan budur.

Buyurun İdris Bey, söyleyeceklerinizi söyleyin.

İDRİS BAL (Kütahya) – Bana bir soru soruldu, hani “Sizin komisyonda nasıl?” diye. Ben de dedim ki: Evet, hakikaten burada...”

BAŞKAN – Ama nasıldı diye birbirinizle başka zaman da konuşabilirsiniz, toplantı için uygun değil bu.

İDRİS BAL (Kütahya) – Şimdi bakın, ben iddia ediyorum, herkes şahittir, bu Komisyonda Komisyonun düzenini, Sayın Başkanın söz vermesi hususunda en itaatli, en uyumlu kişi olduğumu söyleyeyim.

BAŞKAN – Evet.

İDRİS BAL (Kütahya) – İlk kez sorulan soruya binaen cevap verdim yani ben tepki göstermenizi -açıkça söyleyeyim- yadırgadım, bu bir.

İkincisi, ben de şöyle cevap verdim, tekrar ediyorum: Bir sefer, evet şu meydan okuma yanlış “O zaman kim çıkarsa 50 sayfaya indirebilecekse indirsin.” İyi güzel de bu kadar insan burada istihdam edildi, onlara işin başında istişarelerle, bakınız, biz şu şekilde bir sonuç istiyoruz yani formatı verip 50, 100 sayfa civarında neyse yani ya da 500 sayfa civarında, ne derseniz yani neyi sipariş ederseniz onu üretirler. Siz siparişi yanlış yaptıysanız, siparişi yaparken istişare etmediyseniz, sonra da çıkıp da “Kim indirecekse 30 sayfaya, 50 sayfaya” deme hakkımız yoktur. Ben şahsen kendi alt komisyonumuzda hiçbir şekilde istişare yapılmadığını, işte nasıl yapalım, 500 sayfa mı yapalım, 50 sayfa mı yapalım, format nasıl olsun denmediğini paylaşmak isterim.

BAŞKAN – Keşke yapsaydınız.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 50

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ben de söz istiyorum, müsaade edersiniz.

BAŞKAN – Ahmet Bey, buyurun.

BAŞKAN – Kısa kısa, birer dakikada tamamlayın, toplantıyı kapatıyorum.

AHMET TOPTAŞ (Afyonkarahisar) – Ben bir düzeltme yapmak istiyorum. Ben sözlerimin başında bir konuyu anlatırken “At sahibine göre kişner.” diye bir söz kullandım, tutanaklarda bulunmasını uygun bulmuyorum.

BAŞKAN – Tamam, çıkartılsın.

Ben birkaç dakika içinde tamamlanmasını...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Ben de bir söz istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Feyzullah Bey.

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Şimdi, bize çarşamba günü saat 15.00’de burada toplantı var dediler. Biz orada yoklamayı yaptık ve beş geçe buraya geldim ben. Geldiğimde burada kimse yoktu, bir tek 2 tane arkadaş vardı, bekledim, sonra uzman arkadaşlarla görüştük ve bizim alt komisyon başkanımız burada yoktu. Ben aşağı yukarı yarım saat durdum burada. Hâlbuki o gün toplantı vardı, alt komisyon toplantısı vardı. Hayır, üstadım yanlışım varsa hemen düzelt.

İDRİS ŞAHİN (Çankırı) – Ben gelmedim o gün, ben geç geldim, konuşmam vardı...

BAŞKAN – Bu tür konuları kendi aranızda tartışın ama. Bunu...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bize dense ki mesela “Cuma, cumartesi, pazar, pazartesi burada çalışacağız.” Biz niye gelmeyelim çalışmaya?

ENVER YILMAZ (İstanbul) – Başkanım, Meclisteki uzman arkadaşlar şimdiye kadar oluşturulan araştırma komisyonları raporlarının en az 200 sayfanın altında bir tane örnek çıkartabilirlerse...

BAŞKAN – Yok zaten.

ENVER YILMAZ (İstanbul) – ...Komisyonda konuşan arkadaşlara örnek...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriarış.Sayfa: 51

BAŞKAN – Yok zaten, öyle bir örnek yok.

Şimdi, değerli milletvekilleri, aranızda daha ziyade gözlemlediğim şu ki: Üst Komisyonunda bu hususların tartışılmadan önce alt komisyonunda daha detaylı ve kapsamlı bir tartışma gereği var. Bu yönetsel itirazlarınız da herhâlde yapılması gereken iç toplantılarınızda dile getirilmesi gereken hususlar olarak düşünüyorum. Yani üst Komisyonun yönetimiyle ilgili bir itirazınız varsa onları da elbette yapabilirsiniz ama -ben mümkün olduğu kadar- alt komisyonları oluşturma nedenimiz iç toplantılarınızı sağlıklı bir şekilde yürütüp bütün katkılarınızı da o süreçte komisyonlara aktarmanız şeklindeydi. Kısa mı olacak, uzun mu olacak? Ne alınacak, neyle alınmayacak hususu tamamen komisyonların takdirine bıraktığımız bir husustur. Dolayısıyla üst Komisyonunda bunlar ele alınmalı veya şu şekilde olmalıdan biz bunları hani fersah fersah geçmiş bir hususu tartışmak üzere toplanmıştık ama zaman periyodunu değerlendirdiğimizde bir kez daha hatırlatıyorum: Salı günü Meclis Başkanlığına verilmek üzere hazırlanmış olması gerekliliği üzerine İç Tüzük çerçevesinde çalışmalarımızı süresinde tamamlamak adına alt komisyonların perşembe günü kendi iç tartışmalarını tamamlayıp raporlarına son şeklini vermesi, cuma günü birleştirilmiş şekilde üst Komisyon raporuyla birlikte sonuç ve önerileri de içerecek şekilde bütün milletvekillerimize ulaştırılması, pazartesi günü 17.00'a kadar muhalefet şerhlerinin tamamlanması, salı günü Meclis Başkanlığına verilmesi şeklinde takvime iletiyorum ve çalışmalarınıza bu anlamda başarılar diliyorum.

Bir tutanak düzeltme...

FEYZULLAH KIYIKLIK (İstanbul) – Bu, ben de isimlerini biliyorum, “Ramazan Toprak, Albay Sıddık Altay, Albay Hüseyin Arif Bey” burada “Albay Arif Çelenk Bey ve Ramazan Toprak Bey” olması gerekiyor. Bu Sıddık Bey'den şey alamadık.

Evet, böyle düzeltmek istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : 10/236

Giriş :

Tarih : 20/11/2012

Stenograf :

Kayıt: Darbeleriaras. Sayfa: 52

Özellikle sonuç ve öneriler kısmını çok önemsiyorum. Yani şu ana kadar değerli milletvekillerimizin ulaştırdığı tüm sonuç ve öneriler kısmını da alacağız yani bu Millî Güvenlik Kurulunun yapısının değişmesinden askerin eğitime, 35'inci maddeye kadar alt komisyon raporlarındaki tüm önerileri uzman arkadaşlar çıkarıyorlar, ben bunu üst Komisyon olarak birleştirip sonuç ve öneriler kısmına atıyorum. Bir de giriş dediğimiz ve bütün raporları bir anlamda felsefi şekilde özetleyen ve aslında Meclisin ne yapmak istediğini ortaya koyan bir üst Komisyon raporu olarak da biz hazırlıyoruz. Sanıyorum, onu 150 sayfa ile sınırlandırırız diye ümit ediyorum. Hepinize bu bağlama şeklinde ulaştırıyoruz. O 150 sayfalık kısım bütün komisyon raporlarının ve darbelere bakışı felsefi açıdan bir irdelemesi olarak da görebilirsiniz. Yani genel olarak ben bütün raporlardan çıkan bir değerlendirmeyi sonuç bölümüne ekleyeceğim. Dediğim gibi öneriler kısmında eklemek istediğiniz durumlar olursa, bir hayli araştırma komisyonu kurulmasını önereceğiz yani bu çok önemli. Yani darbe mağdurlarının araştırılması, siyasi suikastlar, birtakım ağır vakalar, olaylar. Asıl tartışmamız gereken sonuç ve önerileri, bu büyük ve geniş raporlar elbette okunma gücüğü içerse de raporun giriş ve sonuç bölümü aslında okunacak olanlar, bir şekilde o zamana kadar eklenmesini, tamamlanmasını rica ediyorum tüm milletvekillerimizden.

Ben tekrar tüm katkı sağlayan arkadaşlarımız için, değerli milletvekillerimize de yoğun çalışma temposu için çok teşekkür ediyorum. Gelen bilgi ve belgeleri de ekleriz diye düşünüyorum. Hepinize kolaylıklar diliyorum.

Kapanma Saati: 12.57